

54126

52

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
SECTIO PAEDAGOGICA ET PSYCHOLOGICA

54126

6.

6-8

Dr. ÁGOSTON GYÖRGY

A TUDOMÁNYOS KUTATÓMUNKÁRA
NEVELÉS LEHETŐSÉGEI A MAGYAR
FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN

Dr. DURÓ LAJOS

A KÖZÉPISKOLAI
KOLLÉGIUMI NEVELŐTANÁR-KÉPZÉS
NÉHÁNY KÉRDÉSE

54126

54126

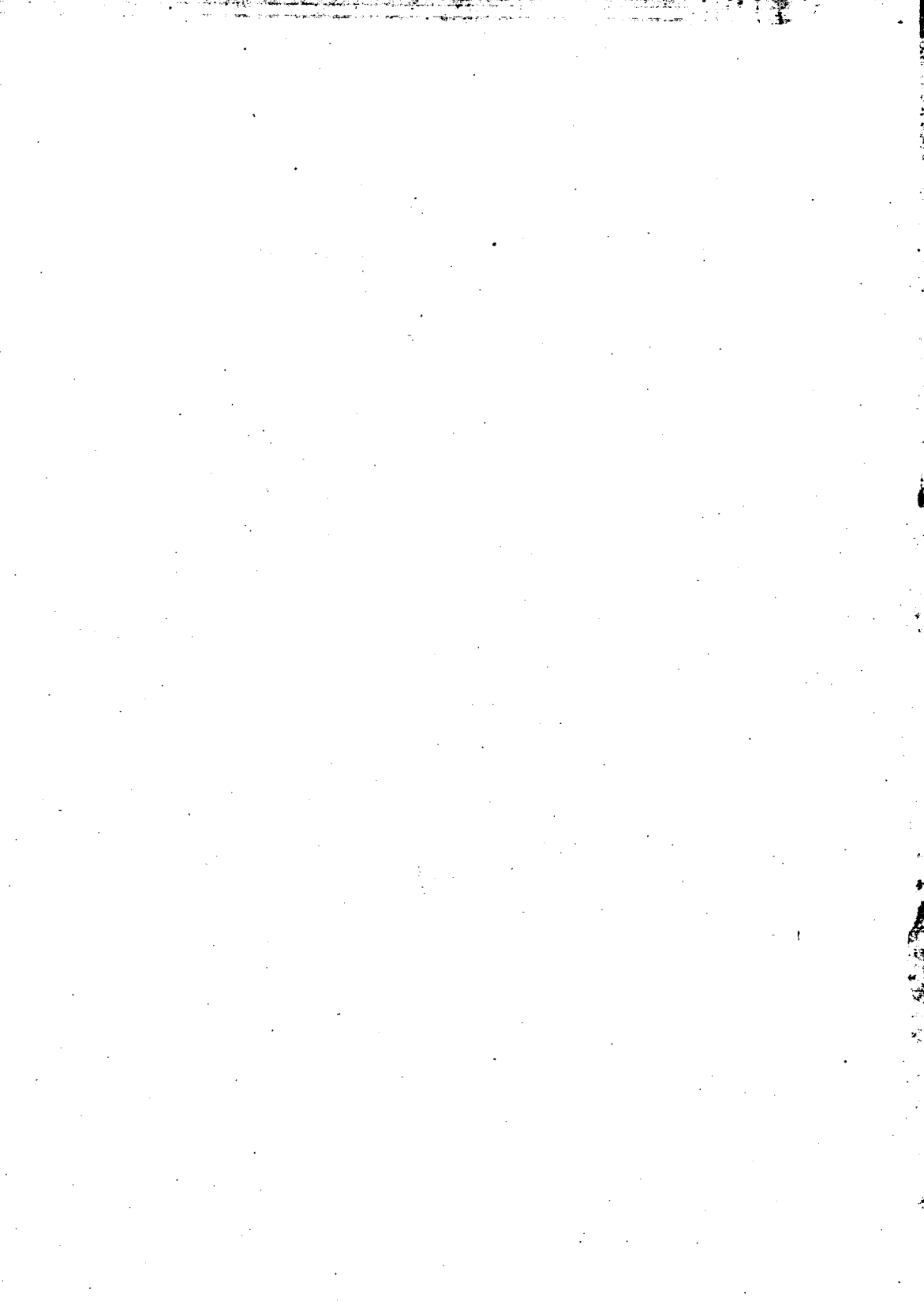
1962 NOV 23

54126

54126

SZEGED, 1962

6701
KÖNYVTÁR
1963 976

54126

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
SECTIO PAEDAGOGICA ET PSYCHOLOGICA

6.

Dr. ÁGOSTON GYÖRGY

A TUDOMÁNYOS KUTATÓMUNKÁRA
NEVELÉS LEHETŐSÉGEI A MAGYAR
FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

Dr. DURÓ LAJOS

A KÖZÉPISKOLAI
KOLLÉGIUMI NEVELŐTANÁR-KÉPZÉS
NÉHÁNY KÉRDÉSE

SZEGED, 1962

Szerkeszti:

Dr. ÁGOSTON GYÖRGY

Dr. Ágoston György
egyetemi tanár

**A TUDOMÁNYOS KUTATÓMUNKÁRA NEVELÉS LEHETŐSÉGEI
A MAGYAR FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE**

(a Rostock-Warnemünde-ben 1961. szeptember 5—9-ig tervezett és elmaradt nemzetközi felsőoktatáspedagógiai konferenciára készült előadás.
A konferencia témája: *Milyen következmények származnak a felsőoktatásra nézve abból a szükségességből, hogy minden hallgatót önálló alkotó tudományos munkára kell képesítenünk?*)

Hogy a Symposium témájául kitűzött kérdésre megfelelő választ tudjunk adni, meg kell fontolnunk a felsőfokú (az egyetemi és főiskolai) oktatás általános, minden hallgatóra kiterjedő célját. Csakis ez a cél szabhatja meg a hallgatók önálló, alkotó tudományos munkára való felkészítésének mértékét. Más ez a mérték akkor, ha a felsőoktatás a tudósképzést tartja céljának és megint más, ha a felsőoktatási intézmények egy szakterület ellátására akarják képesíteni hallgatóikat.

A régi egyetem a tudósképzést tartotta fő feladatának. A tudósképzésnek e régi koncepciója azonban a tudomány, a tudományos képzés egy reakciós, arisztokratikus felfogásának származéka volt. A régi egyetem ugyanis azzal büszkélkedett, hogy a „tiszta” tudomány művelésének, ápolásának és átadásának csarnoka, amelyet megszenteltelenít az élet, a gyakorlat szempontja. Egy reakciós magyar kultúrpolitikus, Kornis Gyula még 1937-ben is azt hirdette, hogy az „egyetem semmi esetre sem vállalkozhatik arra, hogy a tudományos képzésen kívül az egyes életpályákon gyakorlati-technikai értelemben is előkészítsen”. A régi egyetem tehát a tudományos képzést elválasztotta az életpályára való előkészítéstől, és az utóbbit igyekezett elhárítani magától. Hazánk felszabadulása előtt pl. a magyar egyetemek bölcsészettudományi karai, amelyek hallgatóinak mintegy 90—95 %-a középiskolai tanár lett, az elméleti pedagógiai képzésen kívül méltatlannak tartották magukhoz a tanári munkára való előkészítés valamennyi gyakorlati teendőjét, és ezek ellátását külön intézményekre, az ún. Tanárképző Intézetekre bízták. A Tanárképző Intézeteknek jelentőséget viszont alig tulajdonítottak, úgyhogy ezek működése csupán formális volt.

Nem feladata a referátumnak elemezni a tudományról és a tudományos képzésről vallott fenti felfogás tarthatatlanságát, haladásellenességét. Csak a józan tapasztalatra kívánunk hivatkozni, amely már akkor nyilvánvalóvá tette, hogy az egyetem ilyen elavult koncepció alapján sem tudósokat, sem szakembereket nem képes nevelni.

Figyelembe véve hazánk szocializmust építő társadalmának szükségleteit, továbbá a tudomány és a gyakorlat elválaszthatatlan egységének korszerű álláspontjára helyezkedve, az a véleményünk alakult ki, hogy a felsőoktatásnak, természetesen az egyetemi oktatásnak is általános, minden hallgatóra kiterjedő célja a szakemberképzés és nem a tudósképzés. A felsőoktatási intézményeknek, az egyetemnek és főiskolák különböző karainak olyan szakembereket (mérnököket, agronómusokat, orvosokat tanárokat, közgazdászokat, jogászokat) kell képezniük, akik meg tudnak felelni a társadalom velük szemben támasztott és egyre fokozódó gazdasági-termelési, kulturális, tudományos igényeinek. Specialistává vagy tu-

dóssá a felsőfokú tanulmányok befejezése után válhatnak a legkiválóbb, a felsőfokú tanulmányokban a legjobb eredményt elért vagy a gyakorlati szakmai tevékenységben leginkább kitűnt hallgatók. E kiváló hallgatók specialistává vagy kutató tudóssá fejlesztése természetesen az egyetemek, főiskolák felelősségteljes gondja és kötelessége.

Ha a szakember nem is tudós, mindenesetre alkotó ember, akitől az élet a szakterületén jelentkező gyakorlati feladatok önálló megoldásának képességét követeli. Rendelkeznie kell problémalátással, széles látókörrrel, ismernie kell szakterületének összefüggéseit a rokon területekkel. A szakemberképzésről tehát nem valamiféle szűk, prakticista elgondolásunk van, a szakemberképzést elválaszthatatlannak tartjuk az alapos, tervszerű tudományos képzéstől. Az alkotó szakembernek tudományosan jól felkészült embernek kell lennie. Nélkülözhetetlen tehát, hogy a felsőfokú oktatás minden hallgatót felvértezzen korszerű tudományos ismeretekkel, a helyes tudományos szemlélettel, a tudományos gondolkodás alapjaival, a tudományos munka legfőbb módszereivel olyan mértékig, hogy valóban alkotó módon láthassa el munkakörét, és hogy az arra hivatottaknak meglegyen a szilárd alapjuk a specialistává, kutatóvá váláshoz.

Minthogy én a pedagógusképzést ismerem a legjobban, példáimat főképp innen veszem. Azoknak a felsőfokú intézményeknek pl., amelyek elsősorban pedagógusokat képeznek (és nálunk ilyenek a tudományegyetemek bölcsész- és természettudományi karai is), az a kötelességük, hogy hallgatóikat alaposan felkészítsék az iskolai munkára: legyenek képesek kiválóan tanítani szaktárgyaikat és becsületos szocialista emberré nevelni tanítványaikat. Legyenek alkotó pedagógusok, akik állandóan keresik az újat, tudományosan elemzik saját munkájukat, hogy egyre jobb eredményeket érjenek el. Az olyan egyetemi karokon is, amelyeknek hallgatói többségükben pedagógusok lesznek, a pedagógusképzés szempontját döntőnek kell tekinteni. Nemcsak az elméleti pedagógia oktatását kell e karoknak vállalniuk, hanem minden tanszéküknek gondosan törődnie kell azzal, hogy a hallgatók, a jövő pedagógusok megállják a helyüket az iskolában. Vajon az így felfogott pedagógusképzés ellentétbe kerül a tudományos képzéssel, vajon a kettő nem egyeztethető össze? Ezt furcsa volna állítani. Az alkotó, mindig újat kereső pedagógusnak mindenekelőtt tudományos képzettségre van szüksége szaktárgyaiban is, a pedagógiában is, a pszichológiában is. Hasonló a helyzet a szakképzés más területein. Minden felsőoktatási intézménytől tudományosan jól képzett szakembereket követel a társadalom. E tudományos képzettségnek azonban konkrétan (nem prakticistának) kell lennie, amely nem idegen az életpálya gyakorlatától, hanem éppen attól nyer értelmet.

A fenti megfontolások figyelembe vételével: tehát az alkotó szakemberképzés keretein belül, e képzés által meghatározott mértékben beszélhetünk a Symposium témájáról: arról a szükségességről, hogy minden hallgatót önálló, alkotó tudományos munkára kell képesítenünk. Minden hallgató tudományos munkára való felkészítése nem lehet a felsőoktatás önálló célja, hanem csakis az alkotó szakemberképzés eszköze. Úgy gondoljuk, hogy a Symposium témájában megjelölt kérdésnek ez a reális felvetése.

Ezek után vizsgáljuk meg, a felsőfokú képzés mely területein van lehetőség a hallgatók — most már a fenti meghatározott értelemben vett — tudományos nevelésére. Tapasztalataink alapján úgy látjuk, hogy a következő területeken:

A) A mindenki számára kötelező foglalkozásokon; ezek:

- 1) az előadások,
- 2) a szemináriumok, laboratóriumi gyakorlatok, rajztermi gyakorlatok stb.,
- 3) a külső szakmai gyakorlatok,
- 4) önálló munkák készítése (szakdolgozat, diplomaterv).

B) A kötelező oktatáson kívül: a hallgatók által öntevékenyen szervezett tudományos diákkörökben.

II

A referátum következő része a kötelező foglalkozások tudományos nevelő lehetőségeivel kíván foglalkozni. Néhány előzetes megjegyzés szükséges azonban.

A régi, az élettől, a gyakorlattól elszakadt felsőfokú oktatásban túlsúlyban voltak azok a formák, amelyek a hallgatókat csupán passzív befogadásra korlátozták. E régi felsőoktatási rendszerben szinte kizárólagos szerephez jutottak az előadások. A hallgatók tevékenysége lényegében az előadások hallgatásából és a vizsgákra való készülésből állott. Voltak természetesen a tanrendben szemináriumok és gyakorlatok is, de óraszámuk viszonylag kevés volt. A régi felsőoktatási, főképp egyetemi rendszernek sajátos ellentmondása (nem egyetlen ellentmondása) volt, hogy a tudós-képzést vallotta céljának, ugyanakkor minimális lehetőséget adott a hallgatók önálló, alkotó tevékenységére.

A felsőoktatásnak abban az új rendszerében, amely a hallgatókat alkotó szakemberekké akarja nevelni, és ennek érdekében el akarja velük sajátítani a tudományos munkához szükséges készségeket és képességeket (pl. a tények gyűjtésének, céltudatos megfigyelésének, a kísérletezésnek, a tények analizálásának, az általánosításnak, a kritikai gondolkodásnak készségét és képességét), meg kell növelnie a hallgatók tényleges alkotó munkájának lehetőségeit, és ez azt jelenti, hogy méltó és elegendő helyet kell biztosítani benne a szemináriumoknak, a laboratóriumi gyakorlatoknak, a külső szakmai (üzemi, mezőgazdasági, bírósági, iskolai stb.) gyakorlatoknak. Az előadások, a szemináriumok, a különböző gyakorlatok megfelelő aránya a hallgatók alkotó munkára nevelésének alapvető szervezeti feltetele.

A magyar felsőoktatás korszerűsítése során igyekszünk e megfelelő arányt kialakítani. Különösen a külső szakmai gyakorlatok jelentősége és aránya nőtt meg a magyar felsőoktatásban, hasonlóan a többi szocialista országok felsőoktatásában tapasztalt törekvésekhez. Pl. a mérnökképzés általában 5 éves időtartamából egy év fordítódik külső szakmai (üzemi) gyakorlatra, az agrármérnökök 7 hónapot töltenek képzési idejükből kü-

lönböző gazdaságokban. Nagy változások történtek a tanárképzésben. Az egyetemi tanárképzés hazánkban 5 éves. A tanárjelölt hallgatókat a I—IV. tanévben 110—120 órát foglalkoztatjuk iskolai, illetve ifjúsági szervezetekben (az úttörő mozgalom és a Kommunista Ifjúsági Szövetség iskolai szervezeteiben) végzett pedagógiai gyakorlatokkal, míg az ötödik tanulmányi évet szinte teljes egészében iskolában töltik szakvezető tanárok irányítása mellett. Ezen kívül a természettudományos szakos hallgatók több hetes, szakjuknak megfelelő üzemi vagy terepgyakorlaton is részt vesznek.

Nem mondható, hogy oktatóink egy részében nem merültek fel ellenvetések, aggodalmak a gyakorlati képzés terjedelmének ilymérvű megnövelése miatt. Voltak és vannak természetesen olyan professzoraink, akik az elméleti színvonal csökkenésétől tartottak és tartanak. A jó tapasztalatok azonban kezdik meggyőzni őket. Igaz, hogy pl. a tanárjelölt néhány előadással kevesebbet hallgat az iskolai gyakorlatok miatt az első négy tanévben, mint eddig, de az is igaz, hogy az iskolai gyakorlat igen nagy mértékben növeli felelősségtudatát, belátja, hogy a gyermekek (10—18 éves gyermekek) oktatása és nevelése nagyon komoly, elmélyült szakmai és pedagógiai ismereteket követel; ez az iskolai gyakorlaton szerzett felismerés visszahat egyetemi tanulmányaira, sokkal lelkiismeretesebben mélyed el szaktárgyai tanulmányozásában. Meg kell különben jegyezni, hogy a külső szakmai gyakorlatok bevezetése általában nem az elméleti tanulmányok rovására történt, hanem a képzési idő meghosszabbításával, pl. az egyetemi képzés 4 évről 5 évre emelésével.

Ugyancsak növekedett a szemináriumok, laboratóriumi gyakorlatok részaránya a magyar felsőoktatásban. A Szegedi Tudományegyetem matematika-fizika tanári szakán pl. az elmélet és a szemináriumok, laboratóriumi gyakorlatok aránya a következő: az első szemeszterben heti 16—18 óra, a másodikban 17—16, a harmadikban 20—13, a negyedikben 18—13, az ötödikben 18—14, a hatodikban 19—13, a hetedikben 22—9, a nyolcadikban 17—9, a kilencedikben 4—8, a tizedikben 4—0. A szemináriumok és laboratóriumi gyakorlatok részaránya tehát a képzésre fordított összóraszám 42⁰/₁₀₀-a. És kb. hasonló az arányok a többi természettudományos szakokon. A társadalomtudományi szakokon az arányok természetesen mások, de a szemináriumok megnövekedett szerepe itt is számszerűen kimutatható.

Ma tehát a magyar egyetemi és főiskolai oktatás struktúrája a hallgatóknak sokkal több lehetőséget nyújt önálló, alkotó tevékenységre, az alkotó munka készségeit kifejlesztő munkára, mint a régi felsőoktatási struktúra. Mégis korai lenne azt mondani, hogy tisztán látjuk már a korszerű felsőoktatás ideális alakját, hogy már kimerítettük a hallgatók alkotó munkára nevelésének formai lehetőségeit, hogy már vitathatatlan az előadások, szemináriumok és a különböző gyakorlatok aránya a felsőfokú képzés különböző területein. Nemcsak olyan vélemények vannak, amelyek sokallják a gyakorlatokra fordított időt, hanem olyanok is, amelyek szerint a hallgatók önálló munkájának lehetőségeit még tovább kell bővíteni az előadások részarányának csökkentése árán. A Művelődésügyi Minisztérium a kérdés helyes megoldása érdekében egészen merész kísérleteket is szívesen fogad és engedélyez.

Ilyen merész kísérletbe fogott az elmúlt tanévben a Veszprémi Vegyipari Egyetem. A hallgatók kötelező szorgalmi idejét heti 44 órában állapította meg, amely megoszlik előadások, szemináriumok és (ami egészen újszerű, szokatlan) kötelező, szervezett egyéni tanulás között. A heti 44 órából háromszor két órát előadásra, háromszor két órát szemináriumra és 32 órát a hallgatók egyéni tanulására fordítanak. A tárgyakat nem egymás mellett párhuzamosan, hanem egymás után oktatják oly módon, hogy egy időszakban a hallgatóknak legfeljebb két studiummal kell foglalkozniuk. Egy ciklus két órás előadásból, 12 órás egyéni tanulásból és két órás szemináriumból áll. E rendszerben nem szükségszerű többé, hogy egy tárgy oktatása egy teljes, vagy több teljes szemesztert vegyen igénybe. Véget érhet az a szemeszter befejezése előtt is, és azonnal kollektíválni kell belőle. A felsőoktatás eme kísérleti alakjának legfőbb jellemzője az, hogy kiemeli az egyéni tanulás szerepét, főképp a hallgatók önállóságára épít, ugyanakkor szigorú ellenőrzési rendszert valósít meg. E vitatható, de mindenesetre érdekes kísérlet első éve eredménnyel zárult, a hallgatók jobban elsajátították, magukévá tették a tananyagot, mint az oktatás régi alakjában. Ennek az eredménynek ellenére korai volna nyilatkozni a kísérlet végleges sikeréről.

1. Az elmondottak korántsem csökkentik az előadás jelentőségét a felsőoktatás korszerű rendszerében. Az előadás, ha egyeduralkodó szerepe meg is szűnik, mindig az egyik legfontosabb felsőoktatási forma lesz. Az előadással szemben azonban új követelményekkel kell fellépnünk éppen az alkotó munkára, a tudományos szemléletre való nevelés nagyobb hatékonysága érdekében. Ilyen követelmények: az előadás ne reprodukálja a jegyzet, a tankönyv anyagát (ha természetesen van jegyzet vagy tankönyv — kívánatos, hogy legyen); nem kell mindent előadni; az előadások a lényeges összefüggéseket, a „csomópontokat” világítsák meg a jegyzetben, a tankönyvben foglaltak mélységét meghaladó módon; az előadás foglalkozzék a tudomány legújabb eredményeivel, sőt fontosabb problémáival, hipotéziseivel és e problémákkal, hipotézisek körül kialakult vitákkal is; az előadás érzékeltesse a tudomány fejlődését, amely nem lezárt dogmák gyűjteménye, hanem egyre több részigazság feltárásán keresztül tör a valóság minél teljesebb megismerése felé, amely a valóságnak már meg nem felelő tételeket az új kutatások fényénél bátran félreterzi. Csakis az ilyen jellegű előadás kelt igazán érdeklődést, nevel problémálatásra, ösztönöz önálló bűvárkodásra, kelt vágyat a kutatómunka iránt, nyújt tudományos perspektívát.

Az előadás jellegének ez a változása az ismeretek egy részének teljesen önálló megtanulását, feldolgozását igényli a hallgatótól a jegyzet, a tankönyv és a szakirodalom alapján, ily módon is fejlesztve bennük az önálló munka készségeit, az önálló gondolkodás képességét.

Mindabban természetesen, amit az előadás jellegével kapcsolatban elmondottunk, kellő mértéktartást kell tanúsítanunk. A tananyag előadásra szánt „csomópontjait” nem ötletszerűen, szubjektív szempontok alapján, hanem komoly elemzéssel, az oktatás céljának megfelelően kell kiválasztanunk. Fontos anyagrészek nem maradhatnak ki az előadásból. Gondolnunk kell arra, hogy hallgatóink nem valamennyien kiemelkedő

képességük, akik segítségünk nélkül is hézagtalan, rendszeres tudományos ismereteket tudnak szerezni.

Az önálló, alkotó tudományos munkára nevelés szempontjából különös jelentőséget tulajdonítunk a szabadon választható ún. speciális kollégiumoknak, amelyek a szakképzéshez szükséges ismeretanyagon túlmenően, mélyebb ismereteket nyújtanak egy szűkebb problémakörrel, a tudomány egy részletkérdéséről, vagy az egyetemi, főiskolai professzor tudományos kutatásának eredményeit ismertetik. Ezek a speciális kollégiumok valóban a tudományos munka, a tudományos eredmény születésének műhelytitkaiba avatják be a hallgatókat. Az előadó a tudomány számos „nyitott” kérdéséről társulhat itt a hallgatók elé, amelyek a legjobb hallgatók számára tudományos perspektívát nyitnak meg. Véleményünk szerint a tanulmányok utolsó két évében legalább egy speciális kollégium hallgatását minden hallgató számára kötelezővé kell tenni. Ez az elv a magyar egyetemeken tantervében általában érvényesül.

Újabb egyetemi karok tudománytörténeti kollégiumok beiktatásával is szorgalmazni kívánják a hallgatók tudományos szemléletmódjának jobb megalapozását és kiszélesítését.

Egyes szélsőséges nézetek szerint az egyetemi oktatást főképp speciális kollégiumokból kellene felépíteni. Ezek szerint a nézetek szerint az oktatásnak nem kell tekintettel lennie a vizsgakövetelményekre. A professzor azt adja elő, amit akar, és annyi ideig, ameddig akarja, a hallgató pedig úgy tanulja meg a vizsgaanyagot, ahogy tudja. Ezekkel az anarchikus — ma már csak igen ritkán — jelentkező nézetekkel nem érthetünk egyet. Az egyetemnek, a főiskolának a szakképzéshez szükséges lényeges ismereteket rendszeres felépítésben kell nyújtania, a speciális kollégium nem lehet a felsőoktatás fő formája.

2. A tudományos kutatáshoz szükséges és már megemlített készségek és képességek elsajátításának talán a legfontosabb eszközei a szemináriumok, a laboratóriumi gyakorlatok. Természetesen csak akkor, ha a hallgatóknak önállóságot, alkotó tevékenységet igénylő feladatokat adunk. Azok a szemináriumok, laboratóriumi gyakorlatok, amelyekben a hallgatók egyszerűen csak ismétlik az elméleti órákon tanult ismereteket, nem felelnek meg az alkotó munkára nevelés kritériumainak. Régebben nálunk divatban voltak az ún. „anyagkövető” szemináriumok, amelyek a hallgatók szájába rágták az előadáson hallgatott ismereteket. Szerencsére ezek a szemináriumok már kimentek a divatból. Az „anyagkövető” szeminárium elutasítása természetesen nem azt jelenti, hogy a szeminárium vagy a laboratóriumi gyakorlat programja ne kapcsolódjék az előadások anyagához.

Mint ahogy én inkább a szemináriumokon folyó munkát ismerem, ezzel kapcsolatban szeretnék néhány gondolatot elmondani.

Tapasztalataink szerint az egyetemre, főiskolákra beiratkozott hallgatók számára rendkívüli nehézségeket jelentenek még a tudományos gondolkodás elemei is. Ezért a szemináriumokon adott feladatokat fokozatosan kell nehezíteni. Az első éves hallgatók pl. még az olvasott tudományos irodalom kritikai feldolgozásának készségével sem rendelkeznek. Hajlamosak az elolvasott munkák „visszmondására”. (Lehetséges,

sőt valószínű, hogy középiskoláink nem tesznek meg mindent, a maguk lehetőségeikhez mérten sem, tanulóik önálló gondolkodásra nevelése érdekében.) Nincsenek felvértezve a vitára, a hamis, tudománytalan nézetek megcáfolására. Mindebből az következik, hogy az első—másodévesek szemináriumainak feladata a gondolkodó olvasásra, alapoosságra, kritikai szemléletre szoktatás a feldolgozásra kiadott művek közös megbeszélésének módszerével. Az első szemináriumi foglalkozásokon a szemináriumot vezető oktatónak kell a megbeszélendő kérdéseket felvetnie, és válaszra, kritikai elemzésre, vitára készítenie a hallgatókat. Később már sor kerülhet a hallgatók önálló, írásban előre elkészített ismertetéseire, referátumaira és korreferátumaira is.

Az I—II. évesek szemináriumai keretében gyakoroltatni kell a tudományos munka olyan technikai elemeit, mint az irodalom összegyűjtése, bibliográfia összeállítása egy témához, könyvtárak használata. Elsőrendűen fontos, hogy a hallgatók jól megismerjék a tanszék, az intézmény könyvtárát, az egyetemi könyvtárát, a város nagyobb könyvtárait, és hogy tájékozódni tudjanak bennük. Meg kell ismerkedniük a tanulmányozott tudományág legfontosabb folyóirataival. A történelem szakos hallgatóknak bevezetést kell nyerniük a különböző történelmi források, kútfők, oklevelek tanulmányozásába. Éppen ezért meg kell ismerkedniük a levéltári munka elemeivel.

Olyan szemináriumokat, amelyeken a hallgatók önálló dolgozataikat mutatják be, általában csak a felső éves hallgatók számára szervezhetünk. Ezek a dolgozatok tartalmazhatnak már csekély önálló kutatási eredményt is. Nagy sikerrel végezethetők a hallgatókkal helytörténeti kutatások. A Szegedi Tudományegyetem néhány történelem szakos hallgatója pl. a szegedi munkásmozgalom történetének több ismeretlen részletkérdését tárta fel. Az irodalomtörténész hallgatók egyes nagy magyar íróknak a városukban fellelhető emlékeit, a helyi újságokban megjelent és mindeddig fel nem tárt írásait gyűjtik és dolgozzák fel. E kutatási munka közben megtanulják és tökéletesítik az anyaggyűjtés, az anyagrendezés technikai fogásait is.

Az ilyen kisebb kutatási tevékenység tehát lehetséges a felsőbb évfolyamok szemináriumai keretében, azonban ez nem lehet általános követelmény még ezen a fokon sem. Ha a szemináriumi munka eredményeként elérjük, hogy a hallgatók képesek a tudomány egy lényeges kérdésében az addig elért tudományos eredményeket a szakirodalom alapján önállóan összefoglalni, az elavult, hibás nézetekkel kritikusan szembeállni, a helyes álláspontot kiemelni, akkor ezzel az eredménnyel nagyon meg lehetünk elégedve.

A hallgatók önálló szemináriumi munkája a szemináriumvezető intenzív irányítását, vezetését igényli. Arról talán beszélni sem kell, hogy tőle függ a szemináriumi munka szigorú tervszerűsége, rendszeressége. Gondoskodnia kell arról, hogy a hallgatók minden szemináriumra alaposan felkészüljenek, a megadott irodalmat elolvassák. Az ő kérdésfeltevéseinek kell vitára készítenie a hallgatókat, ha önmaguktól nem látják meg a vitás pontokat, neki kell a helyes álláspontot érvényre juttatni, ha a hallgatók önmaguktól még nem képesek erre. Neki kell a feladatok elvég-

zését szigorúan ellenőriznie és értékelnie a hallgatók szemináriumi tevékenységét. A szemináriumi munkát össze kell kapcsolnia egyéni konzultációkkal, amelyeken segítséget, irányítást, tanácsot ad a készülő, dolgozatot író, kutató munkát végző hallgatóknak.

Itt kell említést tenni arról, hogy a hallgatók tudományos munkára való felkészítése elképzelhetetlen idegen nyelvek elsajátítása nélkül. Különösen egy kis nép szakemberei számára fontos, hogy egy-két világnyelvet megtanuljanak. A magyar felsőfokú tanintézetek arra töreksznek, hogy hallgatóik az orosz és lehetőleg még egy világnyelvben (német, francia, angol) olyfokú járatosságra tegyenek szert, hogy szakszövegeket szótár segítségével olvasni tudjanak.

3. Az alkotó munkára és a tudományos munka alapjaira való felkészítés gazdag lehetőségeit jelentik az egyre nagyobb szerephez jutó szakmai gyakorlatok. A szakmai gyakorlat nélkülözhetetlen láncszeme a korszerű, a teóriát és a praxist elválaszthatatlanul egyesítő tudományos szemlélet kialakításának. A hallgatók a gyakorlat során meggyőződnek a tanult elméleti tételek igazságáról, ugyanakkor tapasztalják, hogy a gyakorlat számos új elméleti általánosítás kiindulópontja, a tudományos kutatás serkentője, éltetője. A külső szakmai gyakorlatokon való részvétel alkalmával a hallgatók a megoldandó tudományos problémák sokaságára bukkanak, ha már előzetesen fejlesztettük és a gyakorlat alatt állandóan élesítjük problémalátási képességüket.

A külső szakmai gyakorlatokat igen körültekintően, tervszerűen kell szervezni, a hallgatóknak megfigyelési szempontokat, megoldandó feladatokat kell adni részletes útmutatással, a gyűjtött anyagot fel kell velük dolgoztatni, és a feldolgozás eredményét számon kell kérni tőlük.

Már említés történt a magyar tudományegyetemeken bevezetett pedagógiai gyakorlatokról. Néhány példával megvilágítom, hogyan szervezzük meg ezeket. A harmadik évfolyam hallgatói hat délelőttöt töltenek iskolákban, és kéthetenként 2—3 órában vesznek részt az ifjúsági szervezetek munkájában. A gyakorlatokat összehangoljuk az ugyancsak ezen az évfolyamon oktatott Pedagógia című tantárgy anyagával. A hallgatók minden egyes iskolai foglalkozásra előre közölt megfigyelési szempontokat kapnak, amelyről már hallottak a pedagógiai előadások során. A megfigyelésre a hallgatóknak fel kell készülniök az előadás anyaga és egy bizonyos szerény kijelölt szakmai irodalom önálló tanulmányozása alapján. (Egy ilyen megfigyelési szempont pl.: a tanulók aktivitásának tanulmányozása a tanórán; milyen módszerekkel biztosítja a tanár a tanulók aktív részvételét az óra különböző részeiben?) Az iskolai foglalkozás szemináriumszerű bevezető megbeszéléssel kezdődik, amelyen a kísérő oktató vezetésével a hallgatók felelevenítik, összegezik a megfigyeléshez szükséges elméleti tudnivalókat, továbbá ismertetést kapnak azokról a tanórákról, amelyeket meg fognak látogatni. Ilyen előkészítés után végzik a tanítási órákon megfigyeléseiket, amelyekről kötelesek naplót vezetni. Külön munkát jelent megtanítani őket a naplóvezetés technikájára, mert a lényegyet papírra vetni egy gyorsan pergő tanítási órán nem kis feladat. A foglalkozás befejezése az órákon szerzett tapasztalatok megvitatása, összegezése, értékelése. Ez a befejező megbeszélés kitűnő alkalom a hall-

gatók lényeglátásának, problémalátásának fejlesztésére. Az ily módon szervezett iskolai gyakorlat során a hallgatók nemcsak a pedagógiai elmélet igazáról bizonyosodnak meg, hanem számos elméleti megfontolásra készítő tapasztalati anyagot gyűjtenek, vagyis a gyakorlat újabb elméleti általánosítások kiindulópontjává válik számukra, számos érdekes problémát vet fel, amely az érdeklődőket pedagógiai kutatómunkára ösztönözheti.

Az ifjúsági szervezetekben gyakorlatot végző hallgatóknak a tanév elején témákat adunk, amelyek kidolgozásához az egész tanévben gyűjteniük kell az anyagot. Ilyen témák pl.: a gyermekek játéka tartalma és formái egy meghatározott életkorban, a romantikus tartalmú tevékenység szerepe a serdülőkorban, mit tehet az úttörőmozgalom a gyermekek esztétikai nevelése érdekében?, az iskolai ifjúsági szervezet szerepe a tanulók közösségi nevelésében stb. A tanév végén minden hallgatónak önálló dolgozatban kell összegeznie tapasztalatainak eredményeit.

Különös elemzés nélkül is nyilvánvaló, hogy a leírt pedagógiai gyakorlat a tudományos munka sok elemét tartalmazza, és azok a hallgatók, akik ezen a jó elméleti képzéssel párosult gyakorlati képzésen végigmennek, alkotó pedagógusok lesznek, akik saját munkájukat képesek majd tudományosan analizálni, állandóan javítani, újat keresni, és esetleg hozzájárulni a pedagógiai elmélet fejlesztéséhez is.

4. Az önálló, alkotó tudományos munkára nevelés legmagasabbrendű eszköze a szakdolgozat, illetve diplomaterv készítésének kötelezettsége minden hallgató számára. A szakdolgozat egy tudományos (jogi, nyelvi, irodalmi, történelmi, pedagógiai, természettudományi) probléma teljesen önálló feldolgozása, a diplomaterv pedig általában egy mérnöki probléma önálló megoldási terve.

Véleményünk szerint teljesen új tudományos eredmények még a szakdolgozatoktól, diplomatervektől sem követelhetők. De örömről lesz, ha a legjobb hallgatók nevelésünk eredményeként új tudományos felfedezésekkel lepnek meg bennünket. A szakdolgozatnak, illetve diplomatervnek arról kell tanúságot tennie, hogy a hallgató tájékozott a tárgyalt kérdés tudományos irodalmában, képes a kérdés különböző tudományos megvilágításait kritikailag értékelni, képes a már feltárt tudományos eredményeket rendszerbe foglalva ismertetni, képes ezeket önállóan alkalmazni.

A diplomamunkát készítő hallgatóknak a tanszéktől sokoldalú segítséget kell kapniuk. A tanszéknek mindenekelőtt el kell készítenie a választható témák jegyzékét; az egyes témák tárgykörének nem szabad sem túlságosan szűknek, sem túlságosan tágának lennie, a témák között legyenek nehezebbek és könnyebbek, hogy minden hallgató képességének megfelelő feladatot választhasson. Legyenek továbbá aktuálisak, gyakorlati szempontból is fontos kérdésekre vonatkozóak. Törekedjünk arra, hogy a hallgatók érdeklődésüknek megfelelő témát választhassanak. Időben kell a témát megkapniuk, úgyhogy kidolgozásához kb 1½ évük legyen. Örövendetes azonban, ha egyes hallgatók még előbb választanak témát. Ezt akkor érzük el, ha előadásaink, szemináriumaink ráirányítják a hallgatókat a tudomány megoldatlan kérdéseire, ha tudományosan serkentő lég-

kört tudunk teremteni. Főképp pedig akkor, ha a tanszék munkatársai komoly tudományos munkát végeznek, és eziránt fel tudják kelteni a hallgatók érdeklődését. A hallgatók tudományos ambícióját jelentősen fokozza, ha ismerik a tanszék tudományos munkatervét, a tanszéken folyó kutatások helyzetét, és ha diplomamunkájukkal a tanszék tudományos munkájába kapcsoljuk be őket, legalábbis a legjobb hallgatókat.

A diplomamunka témáját minden hallgatóval egyénileg meg kell beszélni, pontosan meg kell határozni a követelményeket, segítséget kell adni a munka megindulásához, a szakirodalom összegyűjtéséhez. Figyelemmel kell kísérni a hallgatók munkájának előrehaladását. Bizonyos idő eltelte után legyenek kötelesek beadni a diplomamunka vázlatát és egy részletesen (de még nem véglegesen) kidolgozott részletét. A vázlat és a kidolgozott részlet tüzetes átnézése után a hallgatókkal ismét egyénileg beszélgetnünk kell, hogy megerősítsük őket helyes elképzeléseikben, rámutassunk hibás elgondolásaikra. További szervezett egyéni beszélgetésre már nincs szükség, sőt esetleg káros lenne az önállóságra nézve, de lehetőséget kell adnunk a hallgatóknak, hogy indokolt esetben bármikor tanácsért fordulhassanak hozzánk. Nagyon fontos kötelességünk a szakdolgozó hallgatók irányítása, segítése, de hangsúlyozzuk, ez az irányítás, segítség semmiképpen sem menjen a hallgatók önállóságának rovására.

A diplomamunkát készítőik segítése történhet még szeminárium formájában is. Ez a tudományegyetemen szokásos nálunk. Egy ilyen szemináriumi foglalkozás a következőképpen folyik. Egy hallgató beszámol, mennyire haladt előre a munkában, felolvassa a munka egy elkészült részletét, a többiek hozzászólnak, a szemináriumvezető a maga véleményét is kifejtve összefoglalja a vitát. A vita nemcsak a vitatott munka szerzőjének, hanem a vitában résztvevő minden hallgatónak értékes tartalmi és módszertani segítséget jelent.

A hallgatók diplomamunkája nemcsak a hallgatók tudásának, tudományos képességeinek tükré, hanem tükré a mi tudományos nevelésünk eredményességének vagy eredménytelenségének.

III.

Eddig a tudományos munkára nevelésnek azokról a formáiról beszélünk, amelyekben kötelezően vesz részt minden hallgató. A kötelező egyetemi és főiskolai foglalkozások eredményeképpen — mint említettük — olyan légkörnek kell kialakulnia a felsőoktatási intézményben, amely a hallgatók egy részét, a legfogékonyabbakat, a legtehetségebbeket öntevékeny tudományos búvárkodásra: egy-egy kérdés irodalmának mélyebb megismerésére, önálló kritikai feldolgozására, tudományos kutatásra ösztönzi. Ezek a hallgatók tudományos diákkörökben tömörülnek.

A tudományos diákköröket a magyar felsőoktatási intézményekben a Kommunista Ifjúsági Szövetség szervezi, és irányításukra minden felsőoktatási intézményben diákköri tanácsot hoz létre. A Művelődésügyi Minisztérium és a KISZ közösen kidolgozta a tudományos diákkörök működési szabályzatát, amely tartalmazza a diákkörök feladatait, szerve-

zetét, a diákkörök kapcsolatának mikéntjét a tanszékekkel, az egyetemi, főiskolai oktatókkal.

Milyen feladatokat tűznek maguk elé a diákkörök?: a felsőfokú szakemberképzés érdekében végzett oktató-nevelőmunka segítségét, a jól tanuló hallgatók foglalkoztatását a kötelező tantervi foglalkozásokon túlmenően, a hallgatók tudományos munkájának, a kutatási módszerek elsajátításának elősegítését, a hallgatók nevelését a szocialista építés gyakorlati kérdéseinek tudományos igényű kutatására, tanulmányozására, a hazai tudományos eredmények és tradíciók, valamint a legújabb korszerű tudományos eredmények megismerésének elősegítését.

A tudományos diákkörök eredményes munkájának alapvető feltétele, hogy a tanszékek és személy szerint a professzorok a legnagyobb segítséget nyújtsák és konkrétan irányítsák a körök szakmai, tudományos kutatómunkáját. Ennek a segítségnek meg kell nyilatkoznia a témaválasztásban és a megoldás folyamatában is.

Egy-egy diákkör programja a benne résztvevő hallgatók egyéni érdeklődése szerint alakul, de nyilván befolyásolják azt, sőt döntően befolyásolják (mint ahogy a hallgatók érdeklődését is) az előadásokon, a szemináriumokon, a gyakorlatokon felvetett megoldandó tudományos problémák és főképp a tanszék kutatási programjában szereplő témák. A diákköri munka szempontjából is a legegészségesebb, ha az a tanszéki kutatómunkába kapcsolódik be, annak része. Már említettük, mennyire ambiciós nálja a hallgatókat, ha a tanszéki kutatásoknak bármilyen kis mértékben is részesei lehetnek.

A hallgatók tudományos elmélyedését segítjük elő, ha diplomamunkájuk témáját abból a témakörből választják, amellyel a tudományos diákkörön is foglalkoznak. A jól dolgozó diákkörök tagjai bizonyosan tudományos értékű, új eredményeket is tartalmazó diplomamunkákat készítenek.

A diákkörök a tanév folyamán felolvasó üléseket, vitaüléseket rendeznek. Hazánkban szokás időnként megrendezni az Országos Tudományos Diákköri Konferenciát, amelynek különböző szekcióiban a legjobb dolgozatokat mutatják be szerzőik. Eddig négy konferenciát szerveztek.

A hallgatók tudományos munkájának serkentésére a felsőoktatási intézmények, a karok évenként pályázatot írnak ki. A legjobb munkákat pályadíjjal jutalmazzák. A kiemelkedő munkák megjelentetéséről is gondoskodás történik. A Szegedi Tudományegyetemen ezidén évkönyv jelent meg a hallgatók kiváló tanulmányaiból (Acta Juvenum).

Az 1960/61-es tanévben 410 diákkör működött a magyar felsőoktatási intézményekben, a 29 344 hallgatóból 3498 hallgató (kb. 12%) volt tudományos diákköri tag.

A tudományos diákköri munka a legalkalmasabb arra, hogy felszínre hozza a tudományos utánpótlás szempontjából számbajövő tehetségeket, akikkel azután az egyetemek, főiskolák tanulmányaik befejezése után is foglalkoznak.

* * *

Felváztuk mindazokat a formákat, lehetőségeket, eszközöket amelyekkel a magyar felsőoktatási intézmények önálló, alkotó tudományos munkára nevelik hallgatóikat. Eredményeink vannak, ezt mutatja sok diák megjelenésre is érett dolgozata, a sok értékes, a termelés, a gazdasági, a társadalmi és kulturális élet egy-egy fontos problémáját megvilágító és előbbre vivő diplomamunka. Sok kitűnő fiatal tudósjelölt és tudós is dicséri a magyar felsőoktatási intézményeknek a tudomány művelésére nevelő jó munkáját. Szerénytelenek lennénk azonban, ha azt mondanók, hogy nálunk a hallgatók tudományos nevelésével kapcsolatban minden rendben van, hogy minden felsőoktatási intézmény már él is mindazokkal a lehetőségekkel, amelyekről beszéltünk. Vannak főiskolák, egyetemi karok, ahol pl. a diákköri munka nagyon vérszegény, a diákköröknek kevés tagja van, mert a kötelező foglalkozások is kevés ihletet adnak tudományos búvárkodásra. Vannak tudományágak, amelyekben nem nő megfelelő tudományos utánpótlás. Ez is mutatja, hogy egyes tudományágak tanszékei nem nevelik a hallgatóikat megfelelően tudományos munkára. Van tennivalónk tehát bőven, tudományos nevelésünkön van javítani való elég.

Д-р Дёрдь Агостон

ВОЗМОЖНОСТИ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ К НАУЧНОЙ РАБОТЕ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ВЕНГРИИ

Автор излагает, что цель подготовки — не воспитание учёных, а воспитание таких специалистов (инженеров, агрономов, врачей, преподавателей, юристов, экономистов и т. п.), которые могут соответствовать требованиям развивающейся экономической, трудовой, культурной и научной жизни общества.

Самые способные студенты могут стать учёными, специалистами одной из наук только по окончании высшего учебного заведения. Автор критикует нереальную, аристократическую цель подготовки в буржуазных университетах.

Но в рамках подготовки квалифицированных кадров необходимо вооружать студентов основами научного мышления, научным взглядом и главными методами научно-исследовательской работы. Ведь активный специалист не может быть лишён научной подготовки.

После этого автор излагает, что в новой системе высшего образования должны занять соответствующее место формы образования, которые побуждают студентов на активную, творческую деятельность и при помощи которых могут развиваться навыки творческой научной работы. К этим формам подготовки относятся: семинары и разные практические занятия в университете и вне университета. Значение лекции остаётся, но перестанет существовать несоизмеренное выдвигание её на первый план. Статья на примерах показывает эту новую тенденцию высшего образования.

Затем автор подробно говорит о возможностях и методах подготовки к творческой научной работе. Он рассматривает проблемы лекций, семинаров, разных (особенно внеуниверситетских) практических занятий, дипломных работ и деятельность студенческих научных кружков.

Dr. Georg Agoston

DIE MÖGLICHKEITEN DER ERZIEHUNG DER HÖRER ZUR WISSENSCHAFTLICHEN ARBEIT IN DEN HÖHEREN UNGARISCHEN AUSBILDUNGSSTÄTTEN

Der Verfasser führt aus, dass der Zweck des Hochschulunterrichts nicht die Gelehrtenbildung ist, sondern die Heranbildung solcher Fachleute (Ingenieure, Agronomen, Ärzte, Lehrer, Wirtschaftsleute, Juristen), die den von der Gesellschaft ihnen gegenüber gestellten immer höheren wirtschaftlichen, kulturellen und Produktionsanforderungen entsprechen können. Zu Spezialisten und Gelehrten können die besten Hörer nach Absolvierung ihrer Studien werden. Der Verfasser kritisiert das irrealen, aristokratischen Bildungsziel der alten Universitäten.

Innerhalb der Rahmen der Fachmannbildung ist es aber unentbehrlich die Hörer mit der wissenschaftlichen Betrachtungsweise, den Grundzügen des wissenschaftlichen Denkens, mit den wichtigsten Forschungsmethoden zu rüsten. Der schaffende Fachmann kann nämlich des wissenschaftlichen Wissens nicht entbehren.

Die Abhandlung legt dann dar, dass die Bildungsformen, welche die Hörer zur aktiven, schöpferischen Arbeit anspornen und in welchen sie ihre schöpferischen, wissenschaftlichen Arbeitsveranlagungen üben können, im neuen System das Hochschulunterrichts eine entsprechende Stelle bekommen müssen. Diese Bildungsformen sind: die Seminarien und die verschiedenen inneren und äusseren Übungen. Die Vorlesung verliert nicht ihre Bedeutung, aber ihre übermässige Hervorkehrung hört auf.

Die Abhandlung zeigt mit Beispielen diese neue Tendenz des modernen Hochschulunterrichts.

Danach behandelt sie eingehend die Möglichkeiten und Methoden der Erziehung zur schöpferischen wissenschaftlichen Arbeit in den verschiedenen Formen des Hochschulunterrichts. Sie bespricht den Vortrag, die Seminarien, die praktischen Beschäftigungen (besonders die äusseren Fachbeschäftigungen), die Fertigung der Diplomarbeit und die Tätigkeit der wissenschaftlichen Studentenkreise.

Dr. Duró Lajos

docens

**A KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMI NEVELŐTANÁR-KÉPZÉS
NÉHÁNY KÉRDÉSE**

A felszabadulás óta állandóan fejlődő felsőoktatásunk — s vele együtt középiskolai tanárképzésünk — jelentős eredményeket ért el. A társadalmi fejlődés azonban egyre fokozottabb mértékben sürgeti, hogy oktatási rendszerünk továbbfejlesztésére irányuló munkálataink során különös gonddal foglalkozzunk a középiskolai tanárképzésünk korszerűsítésének feladataival.

A ma iskolába kerülő ifjúságot már úgy kell nevelni és tanítani, hogy — 15—20 év múlva, amikor befejezi tanulmányait — megfeleljen a felépült szocialista társadalom igényeinek. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a szocialista építés ütemével fokozottan növekszik a nevelés társadalmi jelentősége. Ebből következőleg oktatási rendszerünk továbbfejlesztésében, az iskolareform megvalósításában nagyon fontos szerepük van és lesz a jövőben is a pedagógusoknak. Ezért számolnunk kell azzal a körülménnyel, hogy jelenleg tudományegyetemeinken a jövőendő élethivatásukra készülő tanárjelölteknek majd tevékenyen részt kell venniük az új szocialista *munkaiskola* megteremtésében és a vele kapcsolatos korszerű *bentlakásos* nevelőintézmények kialakításában.

Oktatási rendszerünk továbbfejlesztésének irányelvei ebben a vonatkozásban is felhívják figyelmünket arra, hogy: „A nevelőképző intézmények tanulmányi anyagában a képzés módszereiben és szervezeti rendjében végre kell hajtani minden olyan szükséges változtatást, amely a leendő pedagógusok jobb felkészítését eredményezi az új feladatokra.”¹

Ezen új feladatok közül jelen tanulmányunkban mi a szocialista kollégiumi nevelőtanári munkára való előkészítés néhány *szervezeti, tartalmi és módszertani* kérdésével kívánunk foglalkozni azzal a célkitűzéssel, hogy a három éve folyó szerény kísérletünk tapasztalatait összegezzük és általánosítsuk.

1. A KOLLÉGIUMI NEVELŐKÉPZÉS SZÜKSÉGESSÉGE

Értekezésünk témájának részletesebb elemzéséhez fontosnak tartjuk előzetesen választ adni arra a kérdésre, hogy mi teszi szükségzerűvé tudományegyetemeinken a *speciális* kollégiumi nevelőtanár-képzés megszervezését. A problémafelvetés véleményünk szerint elvi és gyakorlati vonatkozásban egyaránt fontos konzekvenciákat jelent számunkra.

¹ Irányelvek oktatási rendszerünk továbbfejlesztésére. Tankönyvkiadó, 1960. 13. l.

Mindenekelőtt abból kell kiindulnunk, hogy a szocializmusba való átmenet időszakában egész köznevelési rendszerünkben fontos, *sajátos* szerepet töltenek be a középiskolai bentlakásos nevelőintézmények. E sajátos szerep *politikai* és *pedagógiai* szempontból sem lehet közömbös számunkra. Diákotthonaink és egyre növekvő számú szocialista kollégiumaink sajátos feladata abban van, hogy nemcsak *otthont* nyújtsanak elsősorban a *munkásosztály* és *dolgozó parasztság* tehetséges gyermekei számára, hanem biztosítják a társadalmi segítséget az iskolai tanulmányok alapos elsajátításához s a közösségi nevelés sajátos lehetőségei által hozzájárulnak ahhoz, hogy *kommunista jellemvonásokkal* rendelkező, s az átlagosnál minden tekintetben *jobb* előképzettségű fiatalok kerüljenek a termelőmunkába vagy egyetemre, főiskolára.²

Azt a tényt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy hazánkban a 260 diákotthon közül ma már 170 — azaz a középiskolai bentlakásos nevelőintézmények 65 0/0-a — elérte a szocialista kollégiumi szintet. Itt tanul egész középiskolás ifjúságunk *egynegyede*. A kollégiumi tagság pedig 73,20/0-ban munkás-paraszt származású, és 87,50/0-ban tagja a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek.³

Középiskolai diákotthonaink és szocialista kollégiumaink nem egyszerűen szociális intézmények vagy „tanulói szállások”, hanem a *közösségi* együttélés nevelési feltételeinek és nagyszerű lehetőségeinek felhasználásával hatékony segítők az iskolai oktató-nevelő munkának s ezáltal szerves *kiegészítői* iskolarendszerünknek. A középiskolát és a kommunista ifjúsági mozgalmat segítő eszmei-politikai-erkölcsi nevelőmunka kibontakoztatása, az iskolai tanulmányokat elmélyítő és továbbfejlesztő önképzés, a munkára nevelés, a kulturális, esztétikai és testi nevelésnek az ifjúság *öntevékenységére* és *kezdeményezőkézségére* alapozott rendszere bentlakásos nevelői intézményeinkben — mind olyan tényezők, amelyek egybeesnek szocialista nevelésügyünk korszerűsítésének legfőbb igényeivel és törekvéseivel.

Az elmondottak alapján érthetővé válik, hogy *politikai* és *pedagógiai* szempontból rendkívül időszerű probléma számunkra a kollégiumi nevelés ügye. A párt művelődési politikájának irányelvei nyomatékosan felhívják figyelmünket e feladat fontosságára: „A szocialista szellemű nevelés szempontjából nagy jelentősége van annak is, hogy a diákotthonok életét tartalmasabbá, kulturáltabbá, vonzóbbá tegyük. Ezért a diákotthonokat az értékes pedagógiai hagyományok felhasználásával, valamint a tárgyi feltételek fokozatos megteremtése útján kollégiumokká kell fejleszteniük.”⁴

A párt útmutatásainak alapján a KISZ KB és a Művelődésügyi Minisztérium kidolgozta a középiskolai diákotthonok új típusú szocialista kollégiumokká fejlesztésének irányelveit. Ez a dokumentum elméletileg és pedagógiaileg megalapozza a megoldandó feladatokat.

² Irányelvek a középiskolai diákotthonok szocialista kollégiumokká fejlesztésére. KISZ KB és Műv. Min. 1959.

³ Az adatokat a középiskolai kollégiumok 1962. ápr.-ban rendezett országos tanácskozásán elhangzott referátumból vettük.

⁴ Az MSZMP művelődési politikájának irányelvei. Kossuth Könyvkiadó 1958. 34. l.

Az utóbbi években örvendetes fejlődés tapasztalható diákotthonaink nevelőmunkájában. Ma már jogos az a kíváncsi, hogy amint a múlt kollégiumai, internátusai a bentlakásos adottságok nagyobb lehetőségei által sokrétűbbé tették az uralkodó osztályok gyermekeinek s értelmiségének nevelését, úgy a szocialista építés igényeinek megfelelően diákotthonainknak a kedvező feltételek *célszerű és tervszerű* felhasználásával a középiskolák oktató-nevelő munkáját elmélyítő és kiegészítő *minőségi nevelőintézményekké* kell fejlődniök.

E fejlődést elősegítő tényezők közül talán a leglényegesebbek egyike a *szilárd szocialista meggyőződésű, korszerű szaktárgyi és pedagógiai műveltséggel rendelkező nevelőtanárok* biztosítása. Sajnos ezzel a fontos és egyre fontosabbá váló kérdéssel hosszú időn keresztül nem foglalkoztak érdemben sem a Művelődésügyi Minisztérium, sem a középiskolai tanárképzésre hivatott tudományegyetemek. A művelődésügyi osztályok pedig sok esetben nem *jelentőségének, politikai és pedagógiai* kihatásainak mérlegelésével végezték a nevelőtanárok kiválogatását. Megtörtént nem egyszer, hogy olyan tanárokat bíztak meg diákotthoni nevelői feladatokkal, akiket a kapcsolatos iskolák nem tartottak megfelelőnek. Ennek következtében egyáltalán nem lehet véletlennek tekinteni, hogy évekkel ezelőtt nagy számban kerültek kollégiumba politikailag ingadozó, szakmailag és pedagógiailag gyengébb felkészültségű vagy teljesen kezdő, tapasztalatlan pedagógusok. Ilyen nevelői összetétel mellett azon sem lehet csodálkozni, hogy bizony gyengén álltak egyes diákotthonaink nevelői a szocialista pedagógia és pszichológia alapjainak ismeretével s még gyengébben annak gyakorlati alkalmazásával.

Senki előtt sem kétséges, hogy ezen a téren ma már országosan *minőségi* fejlődés tapasztalható. Ennek ellenére azonban egyes helyeken még mindig alacsony a kollégiumi nevelők *elméleti pedagógiai* színvonala s ez egyre inkább a továbbhaladás gátjává válik: „Hiányzik éppen az, ami a nevelést hatékonyvá teszi; gyermekeink szívének, értelmének tényleges megnyerése, átformálása, jellemének, cselekvőképességének tartalmás, színvonalas átalakítása. Eljárásainkban, módszereinkben, a hangban és stílusban a tartalomban és színvonalban rengeteg a kezdetlegesség, öletszerűség, ösztönösség, földhöztapadt empirizmus... sőt nem egyszer makacsul tovább él a különböző burzsoá, feudális nevelési módszerek számos maradványa”⁵

Azt is meg kell őszintén mondani, hogy középiskolai tanárképzésünkben a reformmunkálatok elkezdéséig nem kapott megfelelő helyet a pszichológiai-pedagógiai-módszertani képzés, s emellett elhanyagolt kérdés volt az ifjúsági öntevékeny, tanórán kívüli társadalmi életének, kulturális és testi nevelésének szakszerű irányítására való előkészítés. Ennek következtében egyetemi tanulmányaik során nem részesülhettek nevelőtanáraink olyan speciális elméleti és gyakorlati pedagógiai képzésben, ami segítette volna őket diákotthoni feladataik szakszerűbb ellátásában.

⁵ Széchy Andrásné: Emeljünk munkánk pedagógiai színvonalát. A diákotthoni nevelés néhány kérdése. III. k. 57. l. Bp. 1960.

A tanárképzés eddigi szervezeti rendje nem is adott lehetőséget erre az előkészítésre, hiszen a pedagógiai tárgyak alacsony óraszámában szerepeltek a tantervben. Egészen a legutóbbi időig a pedagógia programjába *egyáltalán* nem vették fel a bentlakásos nevelőintézmények tartalmi és módszertani kérdéseit. Hivatásukért lelkesedő s tanulni vágyó kollégiumi nevelőink elsősorban *önképzés* útján próbálták pótolni néha még az alapismereteket is. Majd 1958 óta a Művelődésügyi Minisztérium által szervezett *továbbképzési* formák és a gyakorlati tapasztalatok általánosítását tartalmazó színvonalas kiadványok segítették elő a kollégiumi nevelőmunka hatékonyságának fokozását.

Szocialista tanárképzésünk korszerűsítésére irányuló jelenlegi munkálataink már eddig is jelentős előrehaladást eredményeztek a tanárjelöltek pedagógiai képzése terén elméleti és gyakorlati vonatkozásban egyaránt. Véleményünk szerint azonban a *korszerű* szocialista kollégiumi nevelés megvalósításához nem elegendő az általános pedagógia keretében megszerezhető elméleti és gyakorlati előképzettség.

Nem kétséges, hogy iskolában és kollégiumban *azonos* elvi alapon, még pedig a szocialista pedagógia szellemében neveljük az ifjúságot. Nincs valamiféle „külön” kollégiumi pedagógia, mégis a szocialista nevelés bizonyos vonatkozásban *sajátos* módon jelentkezik a kollégiumi közösségekben. Arról van szó tehát, hogy a szocialista pedagógiát a kollégiumi nevelés sajátosságainak figyelembe vételével kell alkalmazni. Az újtípusú szocialista kollégiumi neveléssel szemben támasztott igények s a mindennapi tapasztalat is meggyőzően bizonyítja, hogy ez a pedagógiai munkának rendkívül *differenciált* területe, amely nevelőinktől széleskörű *általános* — s ugyanakkor *specializált* pszichológiai-pedagógiai-módszertani felkészültséget igényel.

Az eddig elmondottak szükségessé teszik, hogy a tudományegyetemek a középiskolai tanárképzés rendszerében *intézményesen* gondoskodjanak az arra *érdemes, önként jelentkező* s a nevelőtanári feladatokat *hivatásuknak* tekintő tanárjelöltek *speciális* elméleti és gyakorlati előkészítéséről a szocialista kollégiumokban végzendő nevelőmunkára.

A növekvő társadalmi igény figyelembe vételével a Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi- és Lélektani Intézete kidolgozta a nevelőtanár-képzéssel kapcsolatos szabadon választható speciális kollégium tervezetét. A Tudományegyetem Tanárképző Tanácsa 1959. okt. 8.-i ülésén megvitatta és elfogadta előterjesztésünket. Ennek megfelelően határozatot hozott, hogy az 1959—60. tanévben „A középiskolai kollégiumi nevelés alapkérdései” c. *speciálkollégium* keretében, s önként jelentkező hallgatók részvételével *kísérleti* jelleggel meg kell indítani a középiskolai nevelőtanárképzést.

2. A KOLLÉGIUMI NEVELŐKÉPZÉS CÉLJA ÉS HELYE A KÉTSZAKOS TANÁRKÉPZÉS RENDSZERÉBEN

A nevelőtanároknak egyetemi képzés keretében történő előkészítésére hazánkban csak most tettük meg az első lépéseket, s a jövő feladata lesz a legeredményesebb formák és módszerek kikísérletezése. A mi középiskolai kollégiumainkhoz hasonló intézmények vannak a Szovjetunióban, a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban, a Német Demokratikus Köztársaságban, a Román Népköztársaságban. Ennek ellenére a nemzetközi pedagógiai irodalomban mégis alig találunk írásos dokumentumot ezen intézmények nevelőinek speciális képzésére vonatkozóan. Tudomásunk szerint csak a Szovjetunióban folyik intézményesen ilyen jellegű nevelőképzés. Az eddigi tapasztalatok elemző összefoglalását Kolesznyik I. I., a Kijevi Idegen Nyelvek Főiskolája pedagógiai tanszékének munkatársa adja „Az iskola-internátusok nevelőinek képzése” c. tanulmányában.⁶ Az SZKP XX. Kongresszusának útmutatásai alapján mint ismeretes, létrehozták a felépült szocialista társadalom művelődési igényeit legjobban kielégítő új típusú nevelőintézmények, az *iskola-internátusok* széleskörű hálózatát. Az épülő kommunista társadalom ezen iskoláiban a magasszínvonalú oktató-nevelő munka elvégzéséhez speciális szakképzettséget kell szerezni a leendő nevelőknek. Ezt a szakképzettséget az egységes tanárképzés rendszerében a kijelölt pedagógiai főiskolák biztosítják, ahol a választható két fő szak közül az egyik lehet a bentlakásos iskolák nevelőmunkájának korszerű ellátására való felkészülés. A Szovjetunióban tehát *tanári szak* rangjára emelték a bentlakásos iskolák pedagógiájának tanulmányozását.

A fejlődés távlatait tekintve nem kétséges, hogy nálunk is megkezdik működésüket a Szovjetunióban meghonosodott új intézményekhez hasonló iskolakollégiumok. Ez azonban még csak a jövő perspektívája. A bentlakásos iskolák fejlettebb típusa, *tömeges* méretekben csak a felépült szocializmus anyagi-technikai bázisán alakulhat ki a kommunizmus építésének időszakában. Az új iskolakollégiumok kibontakozása éppen ezért csak *fokozatos* lehet, lépést tartva az anyagi-technikai bázis fejlődésével.

Az egységes bentlakásos iskolakollégiumok magasabb fokú nevelési lépést jelentő perspektívájának kérdése az utóbbi években többször felvetődött a pedagógiai sajtóban.⁷ Legutóbb a középiskolai kollégiumok igazgatóinak és nevelőinek ez évben megrendezett országos tanácskozásán a KISZ Központi Bizottsága és a Művelődésügyi Minisztérium közös referátumában nyert határozott formában megfogalmazást annak az igénye, hogy „... a Szovjetunió tapasztalataira építve, valamint a hazai hagyományainkat is figyelembe véve indokoltnak tartjuk már a közeljövőben néhány kísérleti iskolakollégium létrehozását abból a célból, hogy meg-

⁶ Kolesznyik I. I.: Az iskola-internátusok nevelőinek képzése. Szovjetszkaja Pedagógika 1959. év 6. sz. (Oroszul.)

⁷ Lásd. Szécsy Andrásné: Bentlakásos nevelési intézményeink továbbfejlesztésének néhány elvi kérdése. Pedagógiai Szemle. IX. évf. 6. sz. 1959.

Ua. szerző: Oktatási rendszerünk továbbfejlesztése és a középiskolai diákotthonok. A diákotthoni nevelés néhány kérdése. IV. kötet. 1961.

szerezzük a szükséges hazai tapasztalatokat, mielőtt ezen intézetek országos méretű kiépítéséhez kezdenénk.”

Ebben az összefüggésben ma már egészen természetesnek tűnik az a kíváncsiság is, hogy valamennyi főhivatású kollégiumi nevelő marxista-leninista alpműveltséget szerezzen és sajátítsa el a bentlakásos szocialista pedagógia alapismereteit. Ennek az igénynek a tanárképzés számára is van konzekvenciája: „Az újszerű diákoththoni nevelés szükségleteinek megfelelően el kell érni, hogy a diákoththoni nevelés mint speciális kurzus helyet foglaljon egyetemi pedagógiai képzésünk rendszerében s megfelelő átmenet, előkészítés után az elkövetkező években már speciális szakképesítéshez kössük a diákoththoni nevelőmunka végzését.”⁸

Oktatási rendszerünk továbbfejlesztésének célkitűzéseiből következően jelenleg legfontosabb feladatunk, hogy diákoththonainkat új típusú kollégiumokká, az iskolai munkát maximálisan segítő és bizonyos területeken kiegészítő, *valóban* szocialista nevelőintézményekké tegyük. Ami pedig a nevelőképzésünket illeti, egyelőre — az iskolakollégiumok kialakulásáig és tömeges elterjedéséig — véleményünk szerint megoldható a tudományegyetemeken folyó kétszakos tanárképzés rendszerében egy kiegészítő, szabadon választható *speciális kollégium* keretében. A szűk specializálódás nálunk nem indokolt, mert a kisszámú nevelőtestület a többféle iskolatípusból összetevődő kollégiumi tagság nevelésével csak akkor foglalkozhat eredményesen, ha mindegyik nevelőtanárnak legalább két szaktárgyból van képesítése, illetőleg a pedagógiai felkészültség minél szélesebb körű szaktárgyi műveltséggel párosul munkájában.

A speciális kollégium keretében megvalósítandó nevelőtanárképzés célja az, hogy a tanárjelölteket:

a) megismertesse a kommunista nevelés e területének *speciális* elméleti és gyakorlati problémáival, s olyan korszerű lélektani, pedagógiai, módszertani képzettség birtokába juttassa őket, amelynek segítségével képessé válnak a kollégiumi nevelőmunka eredményes végzésére;

b) járuljon hozzá a jelöltek *gyermekismeretének* fejlesztéséhez, különös tekintettel a serdülő- és ifjúkor sajátosságainak megismerésére;

c) segítse a tanárjelöltek hivatástudatának, s az ifjúság iránti felelősségérzetének kialakítását;

d) a rendszeres kollégiumi gyakorlatokkal (hospitálásokkal) fejlessze a jelöltekben azokat a *pedagógiai jártasságokat*, amelyek szükségesek ahhoz, hogy már pályájuk kezdetén nagyobb nehézség nélkül megfeleljenek a nevelőtanári munkával szemben támasztott *alapvető* követelményeknek.

E célkitűzésből következik, hogy a nevelőtanárképzés *szerves* része és ugyanakkor *kiegészítője* a tudományegyetemen folyó középiskolai tanárképzésnek. Szerves része, aménnyiben feltételezi az általános lélektan, a fejlődés- és neveléslélektan, az általános pedagógia és a szakmódszertanok alapjainak ismeretét. Így az alsó három évfolyamon szerzett lélektani-pedagógiai alapképzettség megteremti azokat a szakmai feltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a IV. éven a kollégiumi nevelés iránt érdeklődő tanárjelöltek tovább szélesítve pedagógiai tudásukat, megismerkedjenek

⁸ Szécsy Andrásné i. m. IV. k. 44. l.

a szakterület nevelési sajátosságaival. Azt is lényeges feltételnek tartjuk, hogy az alsó évfolyamokon végzett rendszeres iskolai (lélektani és pedagógiai) megfigyelések tapasztalatai alapján a tanárjelöltek betekintést nyernek a gyakorlati pedagógiai munka „mühelyébe”, s ezáltal szertesznek bizonyos *pedagógiai szemléletre*. A feltételek között egyáltalán nem lényegtelen az sem, hogy a IV. éves hallgatók tanulmányaik során *szak-tudományuk* területén is jól megalapozott felkészültséggel rendelkezzenek. Tapasztalataink szerint ez utóbbinak különösen lélektani szempontból van jelentősége. Amikor ugyanis a tanárjelöltek pedagógiai gyakorlaton vesznek részt a kollégiumokban, leghamarabb szaktárgyukban tudnak segíteni a középiskolai tanulóknak. A középiskolás kollégisták is az ismeretség kezdetén legszívesebben szaktárgyi problémákkal fordulnak a jelöltekhez. A tanulás segítésének „sikerélménye” pedig önbizalmat s biztonságérzetet ad a hallgatóknak, ami serkentőleg hat további munkájukra.

A nevelőképzésnek emellett bizonyos *kiegészítő* szerepe is van a tanárképzés rendszerében. E speciális képzési forma bevezetésének szükségességéről szólva már említettük, hogy az egyre differenciáltabbá váló kollégiumi nevelőmunkához ma már nem elegendők az általános pedagógia programjában biztosítható ismeretek. A nevelőtanárr-képzés jelentőségét fokozza, hogy a kollégiumi nevelői tevékenység speciális elméleti és gyakorlati kérdéseinek tanulmányozásával, s a szükséges módszertani eljárások elsajátításával *elmélyíti* és *kiegészíti* a tanárjelöltek általános pedagógiai felkészültségét s a gyakorló iskolákban szerzett tapasztalatait. Ez is kiváló lehetőség arra, hogy az egyetemi reformmunkálatok szellemében a hallgatók már tanulmányi éveik alatt közelebről megismerkedjenek jövődi hivatásuk gyakorlati problémáival, s ami a leendő nevelők számára igen fontos: *széleskörű gyermekismeretre* tegyenek szert. Tapasztalatból tudjuk, hogy a kollégiumi adottságokból következőleg a tanár és a növendék között sokkal közvetlenebb lehet a kapcsolat, mint az iskolában, s ez sajátos tennivalók és pedagógiai feladatok megoldását igényli. Ennek a kiegészítő képzésnek és a pedagógiai tapasztalatszerzésnek még akkor is hasznát veszik a hallgatók, ha tanulmányaik befejezése után nem kollégiumban, hanem középiskolában dolgoznak.

A speciális képzésre jelentkező hallgatók kiválasztásánál a tanárjelöltekkel szemben támasztott *általános* követelmények mellett különösen figyelembe kell venni a gyermekekkel való foglalkozáshoz szükséges néhány fontos nevelői tulajdonságot, mint: *pedagógiai rátermettség, mozgékonyág, szervezőkészség*. Mivel a tanárjelöltek még nem kiforrott nevelői egyéniségek, éppen ezért nem szabad túlzott követeléseket támasztani velük szemben. Inkább arra kell törekedni, hogy a munka folyamatában segítsük elő a szükséges pedagógiai kvalitások kibontakozását és megerősödését.

A speciális kollégium megfelelő hallgatói összetételének kialakításában, s egyáltalán az egész munka szervezésében nélkülözhetetlen segítséget kapunk a tudományegyetemi KISZ-szervezettől. A tanító- és tanárképzés felett vállalt védnökség feladataiból adódóan a KISZ-szervezet hatékonyan közreműködik a középiskolai nevelőtanári munka

politikai jelentőségének és társadalmi szerepének tudatosításában.⁹ Ennek eredményeként az elmúlt két évben sikerült olyan hallgatói közvéleményt kialakítani, hogy *politikailag, szakmailag és pedagógiailag* is a legképzettebb tanárjelöltek jelentkeznek erre a munkára. Bevezettük azt a gyakorlatot, hogy mind a két tanárképző karon a KISZ-szervezet tesz javaslatot a Neveléstudományi Intézetnek a speciális kollégium hallgatóira vonatkozólag. A résztvevők majdnem teljes számban az *ifjúkommunista* tanárjelöltek közül kerülnek ki. Ez nem jelenti azt, hogy az arra érdemes KISZ-en kívüli hallgatók előtt nincs lehetőség e munkába való bekapcsolódásra. Az elmúlt tanévben is több V. éves hallgató éppen a középiskolai kollégiumban végzett kiváló politikai és pedagógiai munkájával érdemelte ki a KISZ-tagságot. Érezhetően nagy nevelőhatása van annak, hogy a nevelőtanárnak készülő KISZ-tag vagy KISZ-en kívüli hallgatók számára *KISZ-megbízatást jelent* a kollégiumi nevelőmunkára való felkészülés és az ott végzett gyakorlati tevékenység. A nevelőjelöltek rendszeresen beszámolnak a KISZ-csoportnak a kollégiumban végzett munkájukról, tapasztalataikról, problémáikról. Ezek a beszámolók hozzájárulnak a többi tanárjelölt hivatásszeretetének neveléséhez is.

Politikai és pedagógiai szempontból egyaránt fontosnak tartjuk a KISZ-tagoknak ezt az intenzív érdeklődését a kollégiumi nevelés problémái iránt. Nem kétséges, hogy az ifjúkommunista tanárjelöltek — ha lelkesedésük és rátermettségük megfelelő pedagógiai hozzáértéssel párosul — nagy nevelőhatást gyakorolhatnak az eszményképek követésére hajlamos középiskolás fiatalok eszmei-politikai-erkölcsi arculatának, jellemének és magatartásának fejlődésére.

3. A KÉPZÉS TARTALMA, SZERVEZETI RENDJE ÉS MÓDSZEREI

A középiskolai nevelőtanár-képzés célkitűzéseinek megfelelően különös gonddal foglalkozunk az elméleti és gyakorlati előkészítés tartalmi, szervezeti és módszertani problémáival. Kísérleti jellegű munkáról lévén szó, elgondolásainkat, terveinket s módszereinket a gyakorlati követelmények figyelembe vételével állandóan igyekszünk tökéletesíteni.

Célkitűzéseinkből következőleg fontosnak tartjuk mindenekelőtt a korszerű elméleti képzés *tartalmának* kialakítását. „A középiskolai kollégiumi nevelés alapkérdései” c. speciális kollégium anyagának kiválasztásánál a fedések elkerülése végett figyelembe vettük az I—II—III. évfolyam pszichológiai és pedagógiai képzésének tantervi anyagát. Arra törekszünk, hogy az elméleti képzés programja tükrözze nagymúltú kollégiumi nevelésünk értékes *hagyományait* s napjaink szocialista bentlakásos nevelőintézményeinek legjobb *hazai és nemzetközi* tapasztalatait.

⁹ Lásd: Várkonyi Zoltán: Szocialista pedagógusokat nevelünk. Ifjú Kommunista, 1961. év 1. szám.

Ezen elvi megfontolások alapján a speciális kollégium programja jelenlegi formájában a következő főkérdések feldolgozását foglalja magában:

a) A szocialista kollégiumi nevelés történeti előzményei és haladó hagyományai hazánkban. A szocialista országok középiskolai bentlakásos nevelőintézményeinek nevelőmunkája és továbbfejlődésének távlatai. Középiskolai diákotthonaink új típusú szocialista kollégiumokká fejlesztése.

b) A középiskolai kollégiumi nevelés sajátos célkitűzései, feladatai s helye szocialista közoktatásunk rendszerében. A kollégium- és középiskola állandó együttműködésének szükségessége és ennek formái. A kollégium társadalmi kapcsolatai mint a tanulók nevelésének feltétele.

c) A kollégium pedagógiai irányítása. A nevelőmunka tervezése és szervezése. A nevelőközösség eszmei-politikai-pedagógiai egysége, tevékenységének tartalma és módszerei. A nevelőtanárr pedagógiai feladatai a kollégiumban, különös tekintettel a növendékek életkori és egyéni sajátosságainak tanulmányozására, megismerésére és fejlesztésére.

d) A kollégiumi tanulóközösség szervezeti felépítése. Az önkormányzat szervei és funkciói. A KISZ politikai-nevelő tevékenysége a kollégiumban s az iskolai KISZ-szervezettel való együttműködésnek formái. A kollégiumi közösség kialakításának folyamata és szakaszai. A nevelőközösség és az egyes nevelőtanárok feladata a kollégiumi közösség kialakításában és nevelésében.

e) Az iskolai tanulmányi munka segítésének megszervezése, valamint elmélyítésének és kiegészítésének speciális lehetőségei a kollégiumban. Az első osztályosokkal és érettségizőkkel való foglalkozás sajátos feladatai. Az egyéni képességek felkutatása, önképzésre szoktatás, segítség a jövő élethivatás kiválasztásában és az arra való tudatos előkészítés fontosabb eszközei.

f) Az eszmei-politikai-erkölcsi nevelés tartalma, sajátos feladatai és módszerei a középiskolai kollégiumban.

g) A munkára nevelés lehetőségei a kollégiumban. Az önkiszolgálás, mint a fizikai munkára és a munkával való nevelés egyik eszköze. A közösségi jellegű társadalmi munkák pedagógiai hasznosítása a kollégiumban. A különböző típusú technikai szakkörök és barkácsoló műhelyek szerepe az iskolai gyakorlati oktatás segítésében.

h) Az esztétikai nevelés és kulturális nevelőmunka. A kulturált szórakozás és pihenés igényének és készségének fejlesztése.

i) A testi nevelés feladatai és sajátos lehetőségei a kollégiumban.¹⁰

A programban feltüntetett problémák szorosan kapcsolódnak egymáshoz s összefüggő rendszert alkotnak. Az egyes témakörökön belül szervesen kiegészítik egymást a fejlődéslélektani, neveléslélektani, pedagógiai és módszertani kérdések. Mindegyik téma feldolgozásánál érvényesítjük az *életszerűség*, az elmélet és gyakorlat egységének elvét.

¹⁰ Az elméleti és gyakorlati képzésben értékes segítséget nyújtanak számunkra a Művelődésügyi Minisztérium gondozásában eddig megjelent tanulmánykötetek: A diákotthoni nevelés néhány kérdése I—IV.

Az elméleti képzést szervesen kiegészíti és elmélyíti a nevelőtanárjelöltek rendszeresen végezett kollégiumi *megfigyelése* (hospitálása), illetőleg önálló *gyakorlati* munkája. Ennek célja az, hogy a nevelőtanárnak készülő hallgatók már egyetemi éveik alatt közelebb kerüljenek az élethez, s jövődő élethivatásukra készülve ismerjék meg a szocialista pedagógia szellemében folyó kollégiumi nevelőmunka gyakorlati kérdéseit, s a közvetlen tapasztalatokon alapuló *élmények* segítsék elő helyes nevelői magatartásuk kialakítását.

Tekintettel arra, hogy a Szegedi Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumának nincs diákotthona, a Neveléstudományi Intézet kérésére a városi Művelődési Osztály és a városi KISZ Bizottság illetékes vezetői jelölték ki a hallgatók gyakorlati képzésében résztvevő kollégiumokat. Szeged iskolaváros lévén, ezen a téren kedvező lehetőségeket biztosít a tanárképzés számára. Hallgatóink gyakorlati képzését jelenleg öt intézmény segíti: az újszegedi Ady Endre Fiúkollégium, a Sziklai Sándor kollégium (Vasútforgalmi Technikum), a Majakovszkij Leánykollégium, a MÁV Nevelőintézet és a Vedres István Fiúkollégium (Építőipari Technikum). A tapasztalatszerzés szempontjából előnyös, hogy nemcsak az általános gimnáziumok, hanem a szakközépiskolák kollégiumaiban is gyakorolhatnak a jelöltek.

Felismerve a kollégiumi nevelőképzés politikai és pedagógiai jelentőségét, a nevezett kollégiumok igazgatói és nevelőtanárai kezdettől fogva szívvel-lélekkel, s az ügy iránti őszinte lelkesedéssel segítik ezt a kísérletet. A hallgatók gyakorlati képzése terén *önként vállalt* sokoldalú munkájukról csak köszönettel és elismeréssel szólhatunk. Tapasztalataikkal eddig is hatékonyan elősegítették a képzés formáinak és módszereinek tökéletesebb kimunkálását.

A tanárjelöltek kollégiumi gyakorlatához *részletes útmutatót* dolgoztunk ki, mely tartalmazza a hospitálások *elvi* kérdéseivel, általános rendjével kapcsolatos tudnivalókat és tájékoztatást nyújt a hallgatók feladatairól.

Iránymutatónak tekintjük azt, hogy a tanárjelölt a gyakorlat alkalmával *minden munkáját* a kollégium igazgatójával és nevelőtanári kollektívájával való *együttműködés* alapján végezze. Ezt szükségszerűen megköveteli az egységes nevelői eljárások pedagógiai elve, a kollégium házi és munkarendjének, valamint közösségi életének *legmesszebbmenő* tiszteletben tartása is. A tanárjelölt felelősséggel tartozik az igazgatónak s a mindenkori ügyeletes nevelőtanárnak. *Intézkedési jogkörrel nem rendelkezik*, s önkényesen nem avatkozhat be a kollégium ügyeibe. Tapasztalatait megbeszéli az igazgatóval, vagy az illetékes főhivatású nevelővel, aki minden esetben megteszi a további szükséges intézkedéseket. A hallgatónak a látogatásokat *tervszerűen* kell végeznie. Rendszertelen „betekintésekkel” nem zavarhatja meg a kollégium munkarendjét és közösségi életét. Csak azokon a foglalkozásokon és rendezvényeken vehet részt, amelyek látogatására az igazgatótól előzetesen engedélyt kapott.

A jelöltnek törekednie kell arra, hogy beilleszkedjék a kollégium tanulóinak és nevelőinek közösségébe. Az igazgató és nevelőtanárok taná-

csait, útmutatásait úgy kell fogadnia mint elvtársi segítőkészséget s igyekeznie kell minél többet tanulni tőlük.

Nevelői szempontból fontosnak tartjuk, hogy a tanárjelöltek és a kollégisták között közvetlen elvtársi, baráti kapcsolat alakuljon ki. Ennek alapja a *kölcsönös bizalom*. Rokonszenvesebb a nevelőjelölt, ha minden szava és tette, s egész emberi magatartása *bizalmat, szeretetet és segítőkészséget* sugároz a növendékek felé. Mindig a kollégiumi nevelőközösség egységes követelményeit kell szem előtt tartania. Éppen ezért semmiképpen nem megengedhető a tanulók bizalmának, rokonszenvének megnyerésére törekedni az egységes pedagógiai követelmények feladásával vagy különböző „egyéni utak” keresése által. Éreznie kell a felelősséget magatartásáért, amely a kollégiumi nevelőmunkába való bekapcsolódás tényéből *szükségszerűen* következik. Ez azt is jelenti, hogy politikai, erkölcsi, s emberi magatartása *példaképpül* szolgáljon a kollégista fiatalok számára.

A gyakorlati képzés szervezeti rendje az elmúlt három évi tapasztalat alapján úgy alakult, hogy IV. éven az előadáshoz kapcsolódóan *heti 1 órában*, illetve havonta egy alkalommal egyszerre *4 órában kollégiumi pedagógiai megfigyeléseket végeznek* a hallgatók. Ezt azért szükséges így megoldani, mert a kollégium közösségi életének megismerése csak *folyamatos*, s egyszerre több órán át végzett megfigyelés útján lehetséges. Természetesen a hallgatók többsége ezt az óraszámot öntevékenyen lényegesen túlteljesíti. Ezt a minimumot viszont feltétlenül megkövetelik.

A kollégiumi látogatás lehet *csoportos és egyéni*. Lékintettel arra, hogy a kollégium sajátos nevelőintézmény, nem lehet mechanikusan alkalmazni az iskolai hospitálások hagyományos kollektív formáit. A rendszeres csoportlátogatás megbontaná a kollégium kialakult munkarendjét és felbolygatná a tanulók nyugalmát is. Ezért a csoportos látogatásokat csak bizonyos esetben alkalmazzuk. (Pl. kollégiumi estek, klubdelutánok, közös rendezvények stb.)

A munka eredményessége szempontjából előnyösebbek az egyéni látogatások, mert nem kell több ember időbeosztásához alkalmazkodni, s ezenkívül gazdaságosabban fel lehet használni. Az igazgató a tanárjelöltek egyéni látogatásainak biztosítása érdekében a kollégium helyi adottságainak, körülményeinek, sajátos pedagógiai feltételeinek figyelembe vételével gondoskodik.

Az első látogatás tájékoztatás- és tájékozódás jellegű. Ez alkalommal:

a) megismertetik a tanárjelölteket a kollégium általános rendjével (rövid tájékoztatás a kollégium sajátos viszonyairól, fejlődéséről, problémáiról);

b) bemutatják őket a nevelőtanároknak, az önkormányzat, diaktanács KISZ-aktíva vezetőinek, s ha lehetőség van rá, a növendékeknek is (tanulócsoport, elsődleges közösség);

c) elkészítik a csoportos és egyéni látogatások rendjét (a kollégiumi munkaterv figyelembe vételével), melynek megtartása minden tanárjelölt számára kötelező;

d) megbeszélik, hogy a jelöltek milyen területeken tudnak segítséget adni a kollégium nevelőmunkájához (tanulócsoport patronálása, KISZ-

munka segítése, egyéni foglalkozások; politikai nevelőmunka, sport-kultúrunka stb.) a konkrét feladatokat rögzítik, hogy a vállalt munka teljesítése ellenőrizhető legyen.

A látogatások rendjének kialakításánál azt az elvet követjük: *inkább kevesebbet, de jobban*. Nem volna célszerű sokféle dologba belefogni, aminek a teljesítése mind a jelöltek mind a kollégium szempontjából nehézségekbe ütköznék. Helyes, ha ránevejük a tanárjelölteket az „*apró munkák*” értékelésére és megbecsülésére. Ez nagyon lényeges mozzanata a kollégiumi nevelés pedagógiájának.

Az előadások anyagához kapcsolódóan a Neveléstudományi Intézet rendszeresen megadja a jelölteknek a kollégiumi megfigyelés szempontjait. Az első félévben a hallgatók előképzettségének figyelembe vételével csak *speciális* megfigyelési szempontokat adunk. Ezek mindig bizonyos konkrét kérdésekkel kapcsolatosak. A második félévben, amikor már általában megismerkedtek a kollégium munkarendjével és otthonosan mozognak a növendékek között is, akkor *komplex* megfigyelési témákat jelölünk ki. Tapasztalatunk szerint az elméleti anyag elmélyítése és a kollégiumi munka alaposabb megismerése céljából a IV. évfolyam második félévében leghasznosabb komplex megfigyelési téma: „a kollégium közösségi élete”.

A kollégiumi pedagógiai megfigyelés azonban már a IV. évfolyamon sem jelent csupán passzív „szemlélődést”. A gyakorlati munka e szakaszában rendszerint nemcsak a kollégium életének megfigyelésére törekednek a hallgatók, hanem öntevékenyen részt vesznek bizonyos nevelési feladatok megoldásában is (korrepetálás, elsődleges közösség patronálása, politikai tájékoztató vezetése, ismeretterjesztő előadás, kollégiumi est vagy más rendezvény előkészítése és levezetése). Különösen eredményesen használják fel a kollégiumi KISZ-munka segítségével az egyetemi KISZ-szervezetekben, vagy éppen kollégiumokban végzett társadalmi munkájuk tapasztalatait. Az elmondottakból kitűnik, hogy a diákokthozon-kollégiumi hospitálás — eltérően az iskolaitól — több *önállóságot, öntevékenységet* és *kezdemenyező készséget* kíván a tanárjelöltektől, ami fokozza a munka iránti felelősségüket

A IV. évfolyamon tartott előadások és a kollégiumi megfigyelések lényegében előkészítik, s megalapozzák a jelölteknek az V. évben folyó *intenzívebb* gyakorlati képzését. Az V. év tanárképzésünk új rendszerében minden szakon elsősorban a gyakorlati képzés feladatait hivatott megoldani. A kollégiumi nevelés tárgyköréből sem tartunk már előadásokat. A tanárjelöltek *heti 4 óra* kollégiumi gyakorlaton vesznek részt. A túlterhelés elkerülése végett ezt a 4 órát beszámítjuk a hallgatók rendeletileg előírt heti kötelező iskolai gyakorlatának óraszámába. Természetesen ez egyáltalán nem befolyásolhatja a szaktárgyi kötelező hospitálásokat és gyakorló tanításokat maradéktalan elvégzését. A szaktárgyak tanításában szerzett pedagógiai tapasztalatokra rendkívül nagy szüksége van minden kollégiumi nevelő jelöltnek, s ezen a téren nem tehetünk semmiféle engedményt. Jövendő hivatásuk gyakorlásához meg kell ismerniök a középiskola munkáját nemcsak a tanítási órákon, hanem az osztályon kívüli foglalkozások keretében is. Véleményünk szerint mégis az osztályon kívüli foglal-

kozások területén lehetséges leginkább a heti 4 óra kollégiumi gyakorlat beszámítása.

Eddigi tapasztalataink azt igazolják, hogy az iskolai gyakorlat eredményességét egyáltalán nem csökkenti az a körülmény, ha a nevelőjelöltek kevesebb osztályonkívüli foglalkozást végeznek az iskolában. A kollégiumban ugyanis *lényegében* ehhez hasonló foglalkozási formákon vesznek részt. A különbség csupán az, hogy a kollégium sajátos pedagógiai feltételei között ezek a foglalkozási formák *komplex* módon jelentkeznek a nevelőmunka rendszerében. Éppen ezért a kollégiumi munka területén szerzett pedagógiai tapasztalatok még eredményesebbé tehetik a jelöltek gyakorlatát.

A hallgatók beosztásánál lehetőség szerint figyelembe vesszük a kollégiumok igényeit a szakcsoport megoszlására vonatkozóan. Pedagógiai szempontból helyesnek bizonyult az a törekvésünk, hogy az V. éves hallgatók abban a kollégiumban s ugyanazon tanulócsoporthoz folytassák a gyakorlatot, ahol a IV. éven a megfigyeléseket elkezdték. Így lehetőségük van két tanéven át egy *összefüggő* nevelési folyamat fejlődésében *tevékenyen közreműködni*.

E lehetőség realizálását az biztosítja, hogy a jelöltek tapasztalt nevelőtanárokhoz nyernek beosztást, akik közvetlenül irányítják, segítik és ellenőrzik munkájukat. Alkalmuk van a legjobb nevelők munkájának állandó megfigyelésére, s a legkülönbözőbb „nevelési helyzetben” alkalmazott módszereik tanulmányozására.

Az V. évesek a tanév kezdetén egy hónap hospitálás után fokozatosan bekapcsolódnak az *önálló* nevelőtanári feladatok elvégzésébe. Egyéni munkatervük a kollégium munkatervének figyelembe vételével készül, s tartalmazza azokat a feladatokat, amelyek elvégzésében részt fognak venni a félév folyamán. Így van idejük alaposan felkészülni a foglalkozás előkészítésére és levezetésére. A tanulókkal való *rendszeres egyéni* (csoportos) *foglalkozás* mellett arra törekszünk, hogy a jelölt *legalább egy alkalommal* önállóan lásson el egésznapos ügyeletet, tartson ismeretterjesztő, vagy politikai előadást, vezessen sajtó, könyv, vagy filmvitát, kérdezz—felelek estet, s vegyen részt kollégiumi estek vagy ünnepélyek előkészítésében. Természetesen nem arról van szó, hogy a jelölt e foglalkozási formák *mindegyikét* gyakorolja, mert erre a gyakorló tanítások miatt nincs ideje. Azt azonban megkívánjuk, hogy a különböző foglalkozási formák levezetésében való *részvételén* kívül néhány foglalkozás *önálló* vezetésében is tapasztalatra tegyen szert. A kollégiumi nevelés területeinek egyre fokozottabb differenciálódását figyelembe véve, arra is igyekszünk lehetőséget adni, hogy az általános tájékozottság megszerzésén kívül a tanárjelölt *egyéni képességeinek és hajlamainak* megfelelően alaposabban megismerje *valamelyik* nevelési terület speciális problémáit, s ezen a téren megszerezze a szükséges gyakorlati tapasztalatokat (eszmei-politikai-erkölcsi nevelés, tanulmányi munka segítése, munkára nevelés, kulturális és esztétikai nevelés, testi nevelés). Rendszerint már a IV. éven választanak egy területet, ahol két éven át dolgoznak. Legszívesebben valamelyik *szakkör* vezetését vállalják (kézimunka, rádiószerelés, idegen nyelv, marxista kör vagy korrepetálás).

A tanárjelölteket a kollégiumi munkában is *tervszerűsége*re szoktatjuk. A megfigyeléseket előre megadott szempontok szerint végzik s ezekről feljegyzéseket készítenek a *munkanaplóban*. Az önálló foglalkozások ter-
vét a gyakorlótanításhoz hasonlóan előzetesen el kell készíteniök, melyet az illetékes nevelőtanárról vagy az igazgatótól hagy jóvá. A félév végén előre megadott szempontok alapján írásbeli beszámolót készítenek a kollégium-
ban végzett munkáról. A Neveléstudományi Intézet csak ennek eredmé-
nyes elkészítése után igazolja aláírásával az indexben a félévet.

Ezt az eljárást azért vezettük be, mert a speciálkollégium anyagából nincs kollokvium s gyakorlati jegyet sem adunk a jelölteknek. Akik vég-
ig hallgatják az előadásokat és elvégzik a kötelező gyakorlatokat, azok a diplomával együtt hivatalos igazolást kapnak arról, hogy kollégiumi
nevelőtanári speciális képzésben részesültek.

A nevelőtanári *szakvezetői rendszer* bevezetése nagy mértékben segí-
tené a gyakorlati képzés színvonalának emelését s lehetővé tenné a gya-
korlati munka érdemjegyének megállapítását. Helyesnek tartanók továbbá,
ha az V. év végén vizsgát tehetnének a jelöltek a kollégiumi nevelés peda-
gógiaiájából. Ez esetben teljesen indokoltnak látszanék egy olyan rendelke-
zés, amely szerint tanári diplomájukban is feltüntetendő a nevelőtanári
speciális képzettség.

* * *

Befejezésül utalni szeretnénk eddigi munkánk néhány tapasztala-
tára s további feladatainkra. Az elmúlt három év alatt kísérleti munkánk
szükségképpen elsősorban az elméleti és gyakorlati képzés *rendszerének*
s *anyagának* kialakítására irányult. E mellett természetesen törekedtünk
a *módszerek* tökéletesebb kimunkálására is. Három év tapasztalata nem
elég, ahhoz, hogy kísérletünkön messzemenő következtetéseket vonjunk
le. Annál inkább nem tehetjük ezt, mert a képzésben résztvevő hallgató-
ink első csoportja (25 fő) az 1961—62. tanévben kezdte meg nevelőtanári
működését, s így még nem áll módunkban a gyakorlatban ellenőrizni
felkészültségüket.

Ennek ellenére a hároméves kísérlet ideje alatt szerzett tapasztala-
tunk arra engednek következtetni, hogy *hasznosnak bizonyult elkezdni*
ezt a képzést, mert a hallgatók eddigi munkája eredményeket ígér. Ezt
a megállapításunkat főként a hallgatók munkájának megfigyelésére s a
képzésben résztvevő igazgatók és nevelőtanárok tapasztalataira, továbbá
a jelöltek személyes megnyilatkozásaira alapozzuk.

Általános vélemény szerint sikerült megközelíteni célkitűzéseinket.
A nevelőképzés a jelöltek *hivatásszeretetre nevelésében*, a szocialista
kollégiumi nevelés sajátos elméleti és gyakorlati problémáinak megismer-
tetésében s a fontosabb *nevelői jártasságok* fejlesztésében feltétlenül ko-
moly előrehaladást jelent.

A nevelőtanárról képzésben részesülő hallgatók *felelősségteljes* feladat-
nak tekintik a hivatásukra való felkészülést, tudatosan törekednek a
gyermeki lélek megismerésére és saját nevelői egyéniségük fejlesztésére.

A kollégiumi gyakorlat hozzásegítette őket annak a felismeréséhez, hogy minden megnyilatkozásuknak *nevelőhatásúnak* kell lennie.

A kollégiumban szerzett pedagógiai tapasztalat már a gyakorló évben is hasznosnak bizonyult a hallgatók iskolai oktató-nevelő munkájában. Szakvezető tanáraink is megerősítik azt a véleményt, hogy a kollégiumi tanárképzésben résztvevett jelöltek éppen e tapasztalat eredményeként *magabiztosabban* végzik az iskolai gyakorlatot. Sokoldalúbb gyermekismeretük révén *közvetlenebb* kapcsolatot tudtak kialakítani tanítványaikkal.

Mindezek alapján megállapíthatjuk, hogy kollégiumi nevelőtanár jelöltjeink *hivatásszeretete és pedagógiai szemlélete* egészséges irányban fejlődik. Nem állítjuk azt, hogy mindnyájan egyenlő mértékben megállják majd helyüket, de tapasztalatunk szerint a *többség* rendelkezik azokkal az elméleti és gyakorlati kvalitásokkal, amelyek alkalmassá teszik őket az új típusú szocialista kollégiumokban végzendő munkára.

Mint minden kísérleti munkának, úgy a mi nevelőképzésünknek is vannak nehézségei, megoldásra váró problémái. Ezek közül csupán a leglényegesebbeket említjük meg: a) az elméleti képzésben fokozottabb gondot kell fordítani a gyermeki személyiség pszichológiai megismerésének módjaira, s egyáltalán a nevelőmunka pszichológiai megalapozására, b) szükségesnek látszik egyes témakörök szemináriumszerű feldolgozására, c) tovább kell tökéletesíteni a gyakorlati képzés, a jelöltekkel való foglalkozás módszereit.

A nevelőképzés módszertani kérdéseinek tanulmányozására már a múlt évben létrehoztunk egy pedagógiai munkaközösséget, melynek tagjai a gyakorlati képzést segítő kollégiumok igazgatói. Arra törekszünk, hogy ez a munkaközösség a Neveléstudományi és Lélektani Intézettel való együttműködésben folyamatosan feldolgozza és általánosítsa a tapasztalatokat.

A tanulmányunkban felvetett kérdéseket nem tekintjük lezártnak. A részletproblémák vizsgálatát folytatni kívánjuk. A kísérleti tapasztalatok tudományos igényű feldolgozása elősegíti majd a középiskolai kollégiumi nevelőtanár-képzés legfontosabb problémáinak megoldását s módszereinek tökéletesebb kimunkálását.

Д-р Лайош Дуро

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПОДГОТОВКИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДЛЯ КОЛЛЕГИИ СРЕДНИХ ШКОЛ

Исходя из принципов дальнейшего развития системы нашего народного образования, автор обосновывает необходимость специальной подготовки студентов, будущих учителей для воспитательной работы в социалистических коллегиях средних школ. Он указывает на то, что в развитии системы подготовки учителей в Венгрии впервые только сейчас создались условия для практического осуществления этой потребности. Автор теоретически разъясняет цель и задачи специальной подготовки воспитателей и указывает её место в системе подготовки учителей с двумя специальностями в университете.

Специальный курс „Основные вопросы воспитания в социалистических коллегиях” строится на знаниях, полученных в течении трёхлетнего университетского обучения в курсах общей, детской и педагогической психологии и общей педагогики. Эти знания расширятся на IV. году обучения специальным теоретическим курсом по детской и педагогической психологии, по педагогике и методике воспитательной работы, а также систематическими наблюдениями за работой в коллегиях. На V. курсе студенты вместо лекций проходят воспитательную практику (4 часа в неделю) в тех же коллегиях, в которых на IV. курсе проводились наблюдения.

Автор подробно излагает вопросы программы специального курса, а также систему и методику практической подготовки студентов. Затем он даёт анализ эксперимента, проводимого им в течении трёх лет в этой области. В заключении статьи говорится о возможностях дальнейшего развития подготовки воспитателей и в связи с этим, намечаются задачи кафедры.

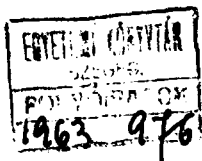
Dr. L. Duró

EINIGE PROBLEME DER BILDUNG VON ERZIEHERN FÜR MITTELSCHULKOLLEGIEN

Ausgehend aus den Richtlinien der Weiterentwicklung unseres Unterrichtswesens begründet der Verfasser die Notwendigkeit der speziellen Vorbildung der Lehramtskandidaten für die Arbeit der Erzieher der sozialistischen Mittelschulkollegien. In der Entwicklung der heimischen Lehrerbildung kann es nur jetzt daran ankommen, diese schon längst aufgeworfenen Anforderung zu befriedigen. Der Verfasser gibt eine theoretische Begründung für das Ziel und Aufgabe der speziellen Bildung des Erziehers und bestimmt ihre Stelle im System der Lehrerbildung für zwei Fächer der Universität.

Der Verfasser gibt bekannt das ausgearbeitete System für die spezielle Bildung des Erziehers. Diese Bildung, an welcher die Hörer des vierten und fünften Jahrganges teilnehmen können, besteht aus einem theoretischen und einem praktischen Teil. Diese Bildung ist auf die schon in den vorigen Jahrgängen erworbenen psychologischen und pedagogischen Kenntnissen gegründet. Die Hörer des vierten Jahrganges, die an dieser Bildung teilnehmen, hören wöchentlich in zwei Stunden einem Vortrag: „Die Grundfragen der sozialistischen Erziehung im Kolleg”. Außer dem Vortrag verbringen sie monatlich einen Nachmittag im Kolleg, wo sie ihre Beobachtungen machen. Im fünften Jahrgang findet nur noch eine praktische Bildung Statt in wöchentlich 4 Stunden, wo die Hörer schon eine aktive Erziehungstätigkeit ausüben.

Der Verfasser befasst sich eingehend mit dem Programm des Spezialkollegs, mit dem System und Methoden der praktischen Bildung der Zuhörer. Danach analysiert er die Erfahrungen der schon drei Jahre lang dauernde Versuche in Vorbereitung der Zuhörer für die Erziehungsarbeit in Kollegs. Zum Schluß beschäftigt die Abhandlung mit den Möglichkeiten der Weiterentwicklung der Erzieherbildung für Kollegs und mit den Aufgaben des wissenschaftlichen Forschungen des Institutes auf diesem Gebiete.

TARTALOMJEGYZÉK

1. *Dr. Ágoston György*: A tudományos kutatómunkára nevelés lehetőségei a magyar felsőoktatási intézményekben 3
2. *Dr. Duró Lajos*: A középiskolai kollégiumi nevelőtanár-képzés néhány kérdése 19

Felelős kiadó a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja
A kézirat nyomdába érkezett: 1962. augusztus — Megjelent: 1962. november
Készült linó szedéssel, íves magasnyomással 3.50 (A/3) ív terjedelemben
350 példányban az MSZ 5601-59 sz. szabvány szerint

Szegedi Nyomda Vállalat 62-2764

AZ ACTA PAEDAGOGICA ET PSYCHOLOGICA EDDIG MEGJELENT SZÁMAI:

1. Gyűjteményes kötet, 1956. Tartalom:

Tettamanti Béla: Művelődés és nevelésügy az ókori görög városállamok virágzásának és válságának korában.

Király József: Az idegrendszer plaszticitása és a nevelhetőség.

Király József: Új készülék reakcióidő meghatározására.

Király József: Kereszturi Ferenc.

Muhy János: Schwarcz Gyula kultúrpolitikai nézetei.

2. *Király József:* A színes hallás és a feltételes reflex, 1957.

3. *Tettamanti Béla — Geréb György:* Vita Comenius világnézetéről és ismeretelméleti állásfoglalásáról, 1957.

4. *Kunsági Elemér:* A gimnáziumi biológiai gyakorlatok vezetésének szakmódszertani kérdései, 1958.

5. *Makai Lajos:* A gimnáziumi fizikai gyakorlati órák vezetésének szakmódszertani kérdései, 1958.